Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 218 (8958). • 1986 йил 18 ноябрь • сешанба • Баҳоси 4 тийин.

Кеча Москвада, Катта Кремль саройида ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси ўз ишини бошлади

Москва, Кремль, 1986 йил 17 ноябрь. СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети қўшма мажлиси.

ЙЎЛИМИЗ—СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси

Совет халқи ўн иккинчи беш йилликнинг биринчи йилини олға томон ҳаракат, изланиш ва янгиланиш вазиятида тугалламоқда. Партиямиз билан халқимиз КПСС XXVII съезди белгилаб берган йўлга қатъий амал қилиб, бажарилган ишларга талабчанлик билан ва реал баҳо бериб, Октябрь Ватани янада бадавлат ва қудратлироқ бўлиши учун амалга ошириш зарур бўлган ишларга новаторлик билан ёндашмоқда.

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессиясига тўпланган депутатлар барча илғор, ижобий нарсаларни қўллаб-қувватлашни, халқ хўжалигининг, умуман мамлакат ҳаётининг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга янгича ёндашувларни белгилаб олишни ўз вазифалари деб билмоқдалар. Сессия 17 ноябрь куни Катта Кремль саройида палаталарнинг қўшма мажлиси билан очилди.

Депутатлар ва меҳмонлар **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Д. А. Кунаев, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Шчербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Тализин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов** ўртоқларни қарсаклар билан кутиб олдилар.

Мажлисни СССР Олий Совети Миллатлар Советининг раиси **А. Э. Восс** очди.

Сессия кун тартиби ва унинг иш тартиби бир овоздан тасдиқланади. Муҳокамага қуйидаги масалалар киритилди:

1. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986 йилги Давлат планининг қандай бажарилаётганлиги ҳақида.

2. СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1985 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақида.

3. СССР Халқ контроли комитетининг фаолияти тўғрисида.

4. Якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.

5. СССР Олий Совети Президиуми Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Депутатлар сессия кун тартибининг биринчи масаласини кўриб чиқишга киришадилар. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1987 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда 1986 йилги план қандай бажарилаётганлиги ҳақида доклад қилиш учун СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат **Н. В. Тализин**га сўз берилади.

СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва 1985 йилги бюджетнинг ижроси ҳақида СССР молия министри депутат **Б. И. Гостев** доклад қилди.

СССР Фанлар академиясининг президенти депутат **Г. И. Марчук**ка сўз берилади. 1987 йилги планни СССР Фанлар академияси экономикамизни умуман қайта қуриш позицияларида туриб, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш истиқболлари позицияларида туриб таҳлил этмоқда, деди у.

1987 йил планининг таҳлили бу планда фан-техника тараққиётининг асосий концепциялари акс эттирилганини ва ривожлантирилганини кўрсатмоқда. Бу концепцияларнинг рўёбга чиқарилиши халқ хўжалиги тармоқларининг техника ва технологиянинг энг юқори марраларига чиқиб олишига кўмаклашади.

Замонавий энг янги технология лойиҳаларини ишлаб чиқаришга жорий этганда комплекс автоматлаштириш билан бирга энг юксак халқ хўжалик иқтисодий самарадорлигига эришилади. Шу сабабли материалларни лазер, плазма, радиация ва импульс усулида ишлаш, порошокли металлургия ва бошқа технология жараёнларини ишлаб чиқаришда ўзлаштириш топшириқлари план лойиҳасининг энг муҳим таркибий қисмидир. Бу технологиялар аввало тармоқлараро фан-техника комплексларида амалга оширилади.

План лойиҳасида агросаноат комплексидаги фан-техника тараққиёти масалаларига кўп эътибор берилди.

Г. И. Марчук фундаментал ва амалий илмий тадқиқотларни ривожлантириш ва улардан фойдаланишга диққат-эътиборни қаратди. Давлат плани лойиҳасида техника, материаллар ва технологияларнинг СССР Фанлар академияси, иттифоқдош республикалар фанлар академиялари ва етакчи олий ўқув юртларининг олимлари ишлаб чиққан принципиал янги туркумларини жорий этишга оид кўпгина топшириқлар баён этилган. Академия илмий муассасаларининг тахминан 300 та тугал йирик ишлари ва олий ўқув юртларининг 400 та ишланмаси халқ хўжалиги тармоқлари билан бевосита алоқалар асосида жорий қилинади.

Бутун ташкилий-хўжалик механизмини қайта қуриш вазифалари академияни бошқариш структурасини ва системасини қайта қуришни талаб қилди, деб уқтирди нотиқ. Унинг асосий бўғини — Фанлар академиясининг ихтисослаштирилган бўлимлари роли оширилмоқда, институтларнинг структураси такомиллаштирилмоқда.

ВЦСПС раиси депутат **С. А. Шалаев** минбарга чиқади. ВЦСПС меҳнат коллективларининг энг муҳим таклифларини СССР Госпланига ва СССР Молия министрлигига киритди, шу таклифлар Давлат плани ва бюджети лойиҳаларида ўз ифодасини топди, деб таъкидлади у.

Беш йиллик иккинчи йили планининг рўёбга чиқарилиши, деб таъкидлади депутат, бошқарувнинг барча бўғинларидан, ҳар бир меҳнат коллективидан зўр ғайрат билан ишлашни, ҳамма резервларни сафарбар қилишни, ишга ижодий ёндашишни талаб қилади.

Муқобил планлар ҳисобига энг камёб маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун қўшимча ресурслар олиниши мумкин. Ҳозиргача 800 тадан кўпроқ корхона коллективи беш йилликнинг келгуси йилдаги топшириқларидан ошиб кетадиган муқобил планлар қабул қилди.

Бироқ аҳолининг молларга ва хизматларга бўлган талабини тўла-тўкис қондириш план лойиҳасида ҳали кўзда тутилгани йўқ, бу проблеманинг ҳал этилиши энг муҳим вазифалардан бирилигича қолмоқда.

Келгуси йилда меҳнат шароитларини ва унинг муҳофаза қилинишини яхшилаш юзасидан янги кенг кўламдаги тадбирларни амалга ошириш мўлжалланмоқда. Гарчи келгуси йилги план лойиҳасида социал ривожланиш комплекс бўлими мавжуд бўлса-да, ҳали унда ишлаб чиқаришдаги меҳнат шароитларини ва унинг муҳофаза қилинишини тубдан яхшилашга оид тадбирларнинг умумдавлат аҳамиятига молик эканлиги етарли равишда акс эттирилмаган.

Касаба союз ташкилотлари социалистик мусобақани янги поғонага кўтаришни, уни формализм ва расмиятчилик сарқитларидан тозалашни, меҳнаткашлар орасидаги ташкилотчилик, ишлаб чиқариш-оммавий, иқтисодий ва тарбиявий ишнинг ҳамма формалари ёрдамида экономикага, интизом ва тартибни мустаҳкамлашга ўз таъсирини кучайтиришни ўз вазифаси деб билмоқда, деди депутат.

Шу билан СССР Олий Совети палаталарининг биринчи қўшма мажлиси ёпилди.

(ТАСС).

СССР Олий Совети палаталари Ташқи ишлар комиссияларида

17 ноябрь куни Кремлда СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссияларининг қўшма мажлиси бўлди.

Мажлис ишида Иттифоқ Совети Ташқи ишлар комиссиясининг раиси — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. К. Лигачев, Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссиясининг раиси — КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин қатнашдилар.

Мажлисни Е. К. Лигачев олиб борди.

Бўлиб ўтган фикрлашувлар натижасида комиссиялар Рейкьявикда олий даражада ўтказилган Совет — Америка учрашувидан кейин вужудга келаётган вазият муносабати билан СССР Олий Советида «Жаҳон парламентларига ва халқларига» Мурожаатнома қабул этиш ташаббуси билан чиқишга қарор қилдилар.

(ТАСС).

ҚАЙТА ҚУРИШДАГИ ПОЗИЦИЯ

ПРАВДА. Орган Центрального Комитета КПСС

Сўз бошқа-ю, иш бошқа деб бежиз айтишмайди. Иш билан сўз бир бўлган жойда чинакам муваффақиятга тезроқ эришилади. Мамлакатда авж олдириб юборилган қайта қуриш буни кўпгина мисоллар билан тасдиқламоқда. Мана бир конкрет мисолни олиб кўрайлик.

Эстониядаги Тарту ва Харьюс районларининг шароити тахминан бир хил. Ҳар иккала районда қуёш бир хилда иситади ёки баб-баравар ёмғир ёғади. Ерларнинг ҳосилдорлигида, ана шу районларга техника ва ўғит етказиб беришда ҳам катта тафовут йўқ. Аммо агар Тарту райони бир неча йилдан бери қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш соҳасида бир жойда туриб қолаётган, район хўжаликларининг учдан икки қисми давлатга сут ва гўшт сотиш план топшириқларини бажармаётган бўлса, Харьюс райони эса кейинги вақтда кескин олға силжиди.

Бундай қарама-қарши ҳолнинг сабаби нимада! Гап шундаки, район партия комитетлари ва уларнинг биринчи секретарлари ўз ишларини турлича ташкил этмоқдалар. Тарту район комитетида қайта қуришни оғиздагина ёқлаб чиқмоқдалар, амалда эса эскичасига иш юритмоқдалар. Кўпгина ташаббусларни бошлайдилар-у, аммо уларни амалга оширмайдилар ва охирига етказмайдилар. Мазкур районда қолоқ хўжаликлар ишини пухта ўрганиб чиқиш, таҳлил этиш ҳамда раҳбарлар ва партия ташкилотларининг куч-ғайратларини энг муҳим проблемаларни ҳал этишга сафарбар қилиш ўрнига илгаригидек дабдабали даъватларга ўралашиб қолганлар.

Харьюс район партия комитети ходимлари бошқача позицияда туриб иш олиб бормоқдалар. Бу ерда асосий эътиборни кадрларга нисбатан талабчанликка, уларнинг ташаббусини ва мустақиллигини ривожлантиришга қаратиб, ўзларининг иш услубини ҳақиқатан ҳам қайта қурмоқдалар. Майда-чуйда ишларга васийлик қилиш, раҳбарлар ва мутахассисларни тез-тез район марказига чақириб туришларга қатъиян барҳам берилди. Ҳар хил мажлислар ва кенгашлар иложи борича қисқартирилди. Лекин перспектив ривожланиш масалаларига, социал проблемаларга, интизомни мустаҳкамлаш масалаларига энг кўп даражада эътибор берилмоқда.

Қайта қуриш жараёни тўхтовсиз илгарилаб бормоқда. Ўзгаришлар жамиятимиз турмушининг барча соҳаларини қамраб олди. Кун сайин тобора кенг омма мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришга оид жуда катта, қизғин ишларга амалда қўшилмоқда. Мана шу бурилиш палласида ўз қарашларимизни, ўз баҳо ва ёндашувларимизни қайта ўйлаб кўриш, кундалик ишларнинг аҳамиятини англаш ҳар бир кичик, энг оддий ишда ишнинг катта аҳамиятга эга эканлигини кўра билиш ишчидан тортиб министргача ҳар биримиз учун ҳар қачонгидан ҳам муҳимдир. Қайта қуриш жараёнидан ҳеч ким четда қолмаслиги керак.

Давр қайта қуришда ҳар бир кишининг шахсий позицияси тўғрисидаги, партия XXVII съезди қарорларининг тақдири учун шахсий масъулият тўғрисидаги масалани ҳар бир кишининг олдига ўткир қилиб қўймоқда. Партия йиғилишларида, партия комитетлари ва бюроларининг мажлисларида, ўзаро ўртоқларча гаплашувларда: «Сен ўзинг ишни яхшилаш, маҳсулот сифатини ошириш учун нималар қилдинг! Меҳнат янада самарали, турмуш янада фаровон бўлиши учун қандай аниқ чоралар кўрдинг!» — деган саволлар тез-тез эшитилиб туради. Минбардан туриб қайта қуришни баландпарвоз сўзлар билан маъқуллаш ўз-ўзича ҳеч нарсани ўзгартирмаслиги тушунарлидир. Янгиликни жиддий, чуқур, амалий жиҳатдан ташкил этиш талаб қилинади. «Ҳақиқатга... рози бўлиб имзо чекиш, унга қўшилишга онт ичиш, уни оғизда тан олиш бошқа-ю, уни турмушга татбиқ эта билиш бошқа нарса», — деб огоҳлантирган эди В. И. Ленин.

Ҳақиқатан ҳам агар жонли ишнинг ўрнини сафсатабозлик, қайта қуришга оид амалий тадбирлар ўрнини асоссиз хом хаёллар эгаллайдиган бўлса, белгиланган жадаллаштиришда озгина бўлса-да силжишга эришиб бўлмайди. Шунинг учун ҳам бюрократизм ва расмиятчиликка, бекорчилик ва олғирликка, хўжасизлик ва сафсатабозликка қарши муросасиз курашишимиз зарур. Бирдан-бир мезон: ишлар амалда қандай бораётганлигига қараб иш самарадорлигига баҳо бериш мумкин. Бошқача баҳо бўлиши мумкин эмас.

Ҳозир партия ташкилотлари ҳар бир меҳнаткаш, айниқса коммунист қайта қуришда фаол қатнашиши учун кўп иш қилмоқдалар. Ҳисобот-сайлов йиғилишларида бу соҳада жиддий ишлар қилинаётганлигидан далолат берувчи кўпгина фактлар келтирилди. Масалан, бошланғич партия ташкилотларининг фаолиятини белгилаб берувчи қоғозлар оқими қисқармоқда. Уларнинг ташаббускорлиги ва мустақиллигини ривожлантириш учун кўпроқ имкониятлар берилмоқда. Ошкоралик ва қабул қилинаётган қарорларнинг бажарилиши устидан назорат, шунингдек топширилган иш соҳаси учун талаб кучайтирилди. Демократия кенгайтирилиб, танқид ва ўз-ўзини танқиднинг таъсирчанлиги оширилмоқда. Социал адолат принципларига қатъий риоя этилиши учун, ахлоқий нормалар бузилишига, меҳнатсиз даромадларга, ичкиликбозликка ва бошқа салбий ҳолатларга қарши тобора кескин кураш олиб борилмоқда.

Буларнинг ҳаммаси одамларнинг фикрлашида ва уларнинг хатти-ҳаракатларида қайта қуришни амалга оширишга кўмаклашмоқда. Бироқ жойлардан олинган мисолларга қараб хулоса чиқариладиган бўлса, коллективларда инсон омили ролини ошириш учун ҳали фойдаланилмаётган имкониятлар анчагина. Партия ва ҳукуматнинг саноат корхоналарида маҳсулотнинг давлат қабулини жорий этиш тўғрисидаги қарорини рўёбга чиқариш учун кўпгина ишлар қилиш керак.

Партия раҳбарлиги услубининг асоси сифатида одамлар билан олиб бориладиган бевосита ишларнинг муҳимлигини ҳозирча ҳамма жойда ҳам тушуниб етмоқдалар, деб бўлмайди. Айрим жойларда қайта қуришни ўзларини узоқ давом этадиган ва қунт билан амалга ошириладиган ташкилотчилик фаолияти билан қийнаб ўтирмай, юзаки ўзгаришлар билангина чеклаб қўймоқдалар. Бундан ҳам ёмони шуки, қайта қуриш тўғрисида гапираверib, унинг «сийқасини чиқариб юбормоқдалар». Қабул қилинадиган қарорлар кўпинча узвий боғланмаган, ярим-ёрти тусда бўлиб, бир системага келтирилмаган ва етарли даражада ишлаб чиқилмаган. Партия комитетлари бундай фактларга барҳам беришлари равшандир.

КПСС Ленинград шаҳар комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида шу ҳақда батафсил ва ўз-ўзини танқид нуқтаи назаридан гаплашиб олинди. Шаҳарда ҳар бир киши энг кўп самара билан меҳнат қилиши учун анча иш қилинмоқда. Бироқ шаҳар корхоналари ва ташкилотларининг коммунистлари орасида яқинда олиб борилган тадқиқот сўраб чиқилган кишиларнинг 60 процентдан кўпроғи партиявий ишда туб қайта қуришни ҳали сезмаётганликларини кўрсатди. Пленум қатнашчилари айтиб ўтишганидек, бундай аҳволнинг сабабларини ўзгаришларга расмий ёндашувдан, баъзи ходимларнинг янги, дадил чора-тадбирлар кўришни, бир қолипдаги ишлардан воз кечишни истамаётганларидан қидириш керак.

Айрим хўжаликларнинг раҳбарлари ва партия ташкилотлари қўшиб ёзишлар ҳисобига ҳамма нарса жойида бораётгандек ва зўр ғайрат билан иш олиб борилаётгандек қилиб кўрсатишга уриниши фактларига йўл қўйиб бўлмайди. Партия комитетлари давлатни алдашга ҳам, алдовчиларга ҳам тоқат қилмасликлари керак.

Ҳар биримиз қайта қуришда қандай позицияни танлашимиз кўп жиҳатдан ғоявий-сиёсий ишларга боғлиқдир. Қайта қуриш марказига ўз юмушлари ва муаммолари бўлган конкрет инсонни қўйиш керак. Баъзилар «ваъз айтадиган», ҳақиқатни эълон қиладиган, бошқалар эса фақат «уқиб оладиган» пайтлар, рўй-рост мулоқотга ўрин қолмайдиган пайтлар таг-томири билан тугатилиши керак. Ялписига ёндашувга, оммавий «қамраб олиш»нигина кўзлашга чек қўйиш лозим.

Ҳар қандай ишнинг муваффақияти энг аввало одам билан белгиланади. Жадаллаштириш соҳасидаги ишларимизнинг негизи, қайта қуришнинг ўзгармас характери одамларнинг актив позицияни эгаллашларига боғлиқ. Шунинг учун ҳам партия ташкилотларининг бурчи — социалистик ўз-ўзини бошқариш, демократия миқёсларини оғишмай кенгайтириб, ҳар бир совет гражданида мамлакат соҳиби туйғусини тарбиялаб, ана шундай позицияни шакллантириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилишдан иборат. Ҳаёт айни шуни тақозо этмоқда.

(«Правда» газетасининг 17 ноябрдаги бош мақоласи).

● **НАМАНГАН**

Уйчи районида йиллик пахта тайёрлаш плани бажарилди. Уйчиликлар давлат омборларига 41710 тонна «оқ олтин» етказиб бердилар. Ҳар гектар ердан 35,1 центнердан хирмон кўтарилди. Йиғим-теримни уюшқоқлик билан ўтказган «Гулистон», «ВЛКСМ 60 йиллиги», Калинин номли совхозлар ва Тельман номли колхоз пахтакорлари мўл ҳосил кўтариб, социалистик мусобақа илғорлари бўлишди. Район миришкорлари яна 500 тонна пахта тайёрлаш ва ҳосилдорликни 35,5 центнерга етказишга аҳд қилдилар.

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

● **СИРДАРЁ**

Ховос районі пахтакорларидан зафар марраси эгаллаганлиги ҳақида хушхабар олинди. Бу ерда тайёрланган 13755 тонна пахтанинг 60 проценти машиналар ёрдамида териб олинди. Ялпи хирмоннинг 70 проценти юқори сортларга қабул қилинди. Бу меҳнат муваффақиятига «Дружба», Жўрахон Усмонов номли, «Фарҳод» совхозларининг деҳқонлари муносиб улуш қўшдилар. Абдумавлон Алимов, Бектўра Йўлдошев, Абдуҳофиз Каримов, Қаҳҳор Рустамов каби пешқадам механизаторлар 100—150 тоннадан пахта теришга муваффақ бўлишди. Районда яна 350 тонна пахта тайёрлаш учун кураш кетмоқда.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ҲАМДА 1986 ЙИЛГИ ПЛАН ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат Н. В. ТАЛИЗИН доклади

СССР Олий Советининг сессияси шонли бир пайтда ўтмоқда. КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель Пленуми қарорлари, КПСС XXVII съездининг программавий йўл-йўриқлари негизида бошланган жамиятимизни ҳар томонлама қайта қуриш жараёни тобора куч тўплаб янада кенг ва чуқур тус олиб бормоқда. Партия ишлаб чиққан социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, совет кишилари ҳаётида сифат ўзгаришларини амалга ошириш йўлини бутун халқимиз маъқулламоқда ва қўллаб-қувватламоқда, халқ якдил иродасининг ифодаси, деб ҳисобланмоқда.

Совет Иттифоқининг тинчлик ва ялпи хавфсизликни мустаҳкамлашга, қуролланиш пойгасини тўхтатишга, ядро ва космик қуролларни тақиқлаш ҳамда тугаллашга қаратилган актив ташқи сиёсати, ташқи сиёсат соҳасидаги жуда катта ташаббуслари жаҳон халқларига яқин ва тушунарлидир. Бу уларнинг ҳаётий манфаатларига мос келади, шу сабабли бизнинг мамлакатимизда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларида, бошқа жуда кўп давлатларда тўла қўллаб-қувватланмоқда, уни бутун тараққийпарвар инсоният қўллаб-қувватламоқда.

Экономикадаги ўзгаришлар олдимизга қўйилган мақсадларга эришиш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Партия йирик ўзгаришлар стратегиясини ишлаб чиқди ва уни амалга оширишга киришди.

Резервларни мумкин қадар тўла сафарбар этиш, ишлаб чиқариш потенциалидан яхшироқ фойдаланиш, омманинг ташаббускорлиги ва ижодкорлигини ошириш, интизом ва тартибни мустаҳкамлаш йўли билан олға қараб ҳаракат қилиш суръатлари кучайтирилади.

Айни пайтда халқ хўжалиги тубдан реконструкция қилинмоқда, бошқаришнинг ташкилий структураси қайта тузилиб, янги хўжалик механизми шакллантирилмоқда.

1986 йил ўн ойлик планларини бажариш якунлари совет кишиларининг меҳнатдаги куч-ғайратлари, партиянинг катта ташкилотчилик ишлари натижасида социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш ўз ифодасини топаётганлигини кўрсатмоқда. Халқ хўжалигининг амалда ҳамма тармоқларида юксак суръатларга эришилди. Миллий даромад ва саноат ишлаб чиқаришининг 80-йиллардаги энг юксак ўсишига эришилди.

Ҳосил қилинган миллий даромад 4,3 процент, саноат ишлаб чиқариши ҳажми 5,1 процент кўпайди. Шу йўл билан экономика беш йилликнинг биринчи йилидаёқ энг муҳим йўналишлар бўйича беш йиллик планнинг ўртача йиллик топшириқлари даражасига чиқиб олмоқда.

Машинасозлик, химия ва нефть химияси саноати, яъни халқ хўжалигида фан-техника тараққиётини белгилаб берадиган тармоқлар умуман саноатга нисбатан анча илдам ривожланиб бормоқда. Энг замонавий техникани ишлаб чиқариш кенгаймоқда. Индустриянинг базавий тармоқлари — металлургия, кўмир, нефть саноати ишлари яхшиланди. Транспортнинг ҳамма турлари юк ташиш топшириқларини бажармоқда.

Агросаноат комплексида дон, картошка, сабзавот, мева, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва давлат йўли билан харид қилиш кўпайди.

Капитал қурилиш суръатлари ошди. Ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш ва техника билан қайта жиҳозлаш жадаллашмоқда. Ана шу мақсадларга ўтган йилдагига нисбатан қарийб 25 процент кўп маблағ ажратилди.

Саноатда меҳнат унумдорлиги йиллик топшириқдаги 4,1 процент ўрнига 4,8 процент ошди. Маҳсулот ўсишининг 95 проценти меҳнат унумдорлигини ошириш эвазига олинди.

Халқ фаровонлигини юк-

Доклад қисқартирилиб эълон қилинмоқда.

салтириш тадбирлари амалга оширилмоқда. Уй-жой ва социал-маданий қурилиш миқёслари анча кенгайди.

Барча иттифоқдош республикалар мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Шу билан бирга бир қанча тармоқларда, кўпгина меҳнат коллективларида янги тартибга ўтиш секинлик билан амалга оширилмоқда, бу соҳада ҳали сифат бурилиши юз бергани йўқ. «Қайта қуриш жараёни, одамларнинг ижодий изланиши кучайиб бораверишн шубҳасиз, —деб таъкидлаган эди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Краснодар ўлкаси партия активлари билан учрашувда. —Ҳамма бўғинлар ва эшелонлар зўр ғайрат билан ҳаракат қилмоқда. Бироқ ўртоқлар, партия XXVII съезди ўртага қўйган стратегик мақсадларга эришиш учун бизга керак бўлган ҳақиқий қизғин ишлардан ҳали йироқмиз».

Мавжуд резервлардан фойдаланиш, халқ хўжалиги барча бўғинлари фаолиятини яхшилаш, меҳнат коллективларининг ролини кучайтириш негизида юксак суръатларни таъминлаб, қайта қуришни қатъият билан амалга ошириш, иқтисодий ўсишнинг узоқ муддатли стратегик омилларини тобора кўпроқ ишга солиш зарур. Гап фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқариш структурасини яхшилаш, маҳсулот сифатини ошириш, ресурсларни тежаш, социал сиёсатни кучайтириш тўғрисида бормоқда. Айрим йирик қайта ўзгартишлардан хўжалик юритиш ва бошқаришнинг ижтимоий ишлаб чиқариш ҳамма даражалари ва бўғинларини ўз ичига олувчи яхлит янги системасига ўтиш энг муҳим вазифа бўлиб қолмоқда.

СССР Министрлар Совети 1987 йил планини тузишга айни ана шундай позициядан ёндашди.

Депутат хўжалик юритишнинг янги шароитларида 1987 йил планининг ўзига хос жиҳатлари тўғрисида гапириб, СССР Министрлар Совети тақдим этган СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат плани КПСС XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель ва 1986 йил июнь Пленумлари қарорларига мувофиқ равишда 1986—1990 йилларга мўлжалланган беш йиллик план топшириқлари, иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идораларининг таклифларидан келиб чиқиб тузилганлигини таъкидлади.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси 30 октябрь кунидаги мажлисда 1987 йил плани лойиҳасини кўриб чиқди ва уни асосан маъқуллади. Унда бу йил экономикада эришилган ижобий силжишларни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга, ижтимоий ишлаб чиқаришни ўстиришнинг узоқ муддатли омилларини янада тўлароқ ҳаракатга келтиришга асосий эътибор қаратилганлиги қайд этилди. План КПСС XXVII съездининг жамиятимиз социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш йўлига мос бўлиб тушади, ўн иккинчи беш йиллик топшириқларига мувофиқ келади. Совет кишилари ҳаётининг ҳамма томонларини қамраб олувчи социал тадбирлар комплексини амалга ошириш кўзда тутилганлиги планнинг муҳим афзалликларидандир.

Келгуси йил халқ хўжалигини ривожлантиришда, умуман беш йиллик планни бажаришда ғоят муҳим аҳамиятга эга бўлади. Бу — социалистик хўжалик юритишнинг янги методларини кенг қўлланиш йили бўлади. Бутун индустрия, агросаноат комплекси, транспорт, алоқа, маиший хизмат янгича шароитда ишлайди. Қурилишда ва ташқи иқтисодий фаолият соҳасида хўжалик механизмни қайта қуриш бошлаб юборилди.

Хўжалик механизмини такомиллаштириш давом эттирилади. Бешта саноат иттифоқ министрлиги, бошқа министрликларнинг бир қанча йирик бирлашма ва корхоналари, шунингдек СССР Денгиз флоти министрлиги ва савдо тўла хўжалик ҳисоби, маблағ билан ўзини-ўзи таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш шароитига ўтказилади. Бирлашмалар ва корхоналарнинг хўжалик жиҳатдан мустақиллигини кенгайтириш, меҳнат коллективларининг ташаббускорлигини ривожлантириш йўли мустаҳкамланади. Ишлаб чиқаришни ўстириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, таннархни камайтиришнинг янада юксак суръатларига эришиш учун шарт-шароитлар яратилади.

Янги хўжалик механизми талабларига мувофиқ равишда планга бирлашмалар ва корхоналарни ривожлантиришга ажратиладиган маблағларни ва моддий рағбатлантиришни уларнинг хўжалик фаолияти пировард натижалари билан мустаҳкам боғлиқ қилиб қўювчи узоқ муддатли ўзгармас иқтисодий нормативлар асос қилиб олинган. Муваффақиятли ишлаётган коллективлар ишлаб турган корхонани техника билан қайта жиҳозлаш ва реконструкциялаш, ходимларни моддий рағбатлантириш, социал масалаларни ҳал этиш учун катта имкониятлар оладилар. Узоқ муддатли ўзгармас иқтисодий нормативлар марказлаштирилган планли раҳбарликнинг ҳамда социал-иқтисодий сиёсатни амалга оширишнинг энг муҳим воситаларидан бири бўлиб қолади.

Партия ва ҳукуматнинг бирлашмалар ва корхоналар мустақиллигини муттасил кенгайтириб бориш йўлига асосланиб, илгари планда директив тарзда тасдиқланадиган кўрсаткичларнинг катта қисми планлаштириш учун министрликлар ва идораларга, иттифоқдош республикаларга ёки бевосита бирлашмалар ва корхоналарга топширилди. Давлат планида энг муҳим кўрсаткичлар, мамлакат экономикасига таъсирчан марказий раҳбарликни таъминлайдиган лимитлар ва нормативлар сақлаб қолинди.

Планлаштиришда ҳам, бирлашмалар ва корхоналар фаолиятига баҳо беришда ҳам «ялпи маҳсулот» нуқтаи назаридан ёндашишни бартараф этиш йўлида муҳим қадам қўйилди. 1987 йилдан бошлаб саноатда шартнома мажбуриятларини 100 процент бажариш асосий кўрсаткич бўлади. Шартномаларни бажариш капитал қурилишда, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам ишга баҳо беришнинг энг муҳим кўрсаткичи бўлади.

Шундай бўлиши тушунарлидир. Шартномаларни тўла бажариш экономика моддий жиҳатдан балансли бўлишининг, халқ хўжалиги барқарор ва бир маромда ишлашининг негизидир.

Ишга «харажатлар» деб аталмиш нуқтаи назардан ёндашишни бартараф этишга катта эътибор берилди. Давлат ва корхона ўртасида фойдани тақсимлашнинг норматив методига ўтиш, уни коллективлар социал ва ишлаб чиқариш тараққиётини ҳал қилувчи манбага айлантириш ана шундай ёндашувни тугатишга ёрдам беради.

«Эришилган» даражага қараб планлаштиришга ёндашиш ҳам бартараф этилди. 1987 йилги ўсиш суръатлари илгари бўлганидек планларнинг кутилаётган бажарилиш даражасига қараб эмас, балки 1986 йил плани негизида, беш йиллик топшириқларига асосланиб белгиланган. 1987 йил учун лойиҳалар беш йиллик топшириқлари даражасида белгиланган.

Янгича ёндашув беш йиллик планни амалда планлаштиришнинг асосий формасига айлантиради, унинг барқарорлигини таъминлайди, шу йўл билан узоқ муддатли иқтисодий нормативларни қўлланишдан мумкин қадар кўпроқ самара олиш учун шарт-шароит яратади. Иккинчи томондан, яхши ишлаётган коллективларга планларни бажариш давомида ҳамма резервларни аниқлаш ва уларни ишга солишга, кейинги йиллар учун базани ошириб юборишдан чўчимай, планни ошириб бажаришни таъминлашга имкон беради.

Нефть, газ, нефтни қайта ишлаш, кўмир саноати, қора ва рангли металлургия, ёғоч, целлюлоза-қоғоз ва ёғочни қайта ишлаш саноати, ўрмон хўжалиги, бинокорлик материаллари саноати, темир йўл транспорти меҳнат коллективлари маҳсулот қазиб чиқариш ва ишлаб чиқариш ҳамда юк ташиш юзасидан муқобил планлар қабул қилганликлари бунинг ишончли далилидир. Бошқа тармоқларнинг меҳнатчилари ҳам улардан ўрнак олишлари керак.

1987 йил планини ишлаб чиқиш чоғида дастлабки кунларданоқ ҳамма тармоқларнинг аниқ ишлашини таъминлашга муҳим эътибор берилди. Сўнгги йилларнинг, жумладан ҳозирги йилнинг практикаси, деди сўнгра докладчи, баъзи СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари, бирлашмалар ва корхоналар дастлабки ойлар ва кварталлар учун кўпинча камайтирилган планларни белгилаётганликларидан, шунингдек план топшириқларини асоссиз равишда ўзгартириб уни камайтираётганликларидан далолат беради. Бу эса ишларнинг маромига салбий таъсир қилди, ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг мавжуд имкониятларидан фойдаланишни рағбатлантирмади, моддий ва маънавий рағбатлантириш принципларини бузди, халқ хўжалигида номутаносиблик ва баланссизликни келтириб чиқарди.

СССР Министрлар Совети мана шу камчиликларга барҳам бериш учун йиллик планнинг кварталлар бўйича асосланган, баравар тиғизликда тақсимланган топшириқлари учун СССР Госплани, СССР министрликлари, идораларининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг квартал топшириқларининг ойлар бўйича бир текисда тақсимланиши, уларнинг барқарорлиги учун бирлашмалар ҳамда корхоналар раҳбарларининг масъулиятларини оширишни зарур, деб топди.

1987 йил планида топшириқларни катта-катта халқ хўжалик комплекслари ҳамда бир турдаги тармоқ группалари бўйича шакллантириш юзасидан беш йиллик планида белгиланган йўл кучайтирилди. Бундай ёндашув СССР Министрлар Советининг доимий органларига планни ишлаб чиқишда актив қатнашишга, план бажарилишининг бориши юзасидан янада таъсирчан назоратни таъминлашга имкон беради.

КПСС XXVII съездининг иқтисодий тараққиёт социал йўналишини кучайтириш борасидаги кўрсатмаларини амалга ошира бориб, 1987 йил планида халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва реализация қилишни, аҳолига ҳақ тўланадиган хизматлар системасини ривожлантириш, социал-маданий соҳанинг моддий базасини, мамлакат бўйича ва иттифоқдош республикалар бўйича аҳоли пул даромадлари ҳамда харажатлари балансини мустаҳкамлашни ўз ичига олувчи комплекс социал бўлим илк бор тўла ҳажмда ишлаб чиқилди.

Шундай қилиб, 1987 йил плани бутун хўжалик механизми самарали ишлатилишини таъминлашни, инсон омилидан янада тўлароқ фойдаланишни кўзлайди. План бажарилишининг муваффақияти бошқаришнинг юқори даражаси — министрликлар, идоралар иқтисодий методларга қанчалик тез ўтиши, хўжалик ҳисоби пастга — цехлар, бригадалар, ишлаб чиқариш сари нечоғлик қатъиян кириб бориши билан аниқланади.

Кадрларнинг иқтисодий тафаккурини қайта қуриш, экономикада ва жамият ҳаётида рўй бераётган туб ўзгаришлар моҳиятини ҳар бир ходим нақадар чуқур тушуниб етиши, ишнинг янгича услуб ва методларини амалда қўлланиш алоҳида аҳамият касб этади.

Сўнгра докладчи 1987 йил планини иқтисодий жиҳатдан умумий таърифлаб, 1987 йилга мўлжалланган энг муҳим кўрсаткичлар беш йиллик план топшириқларига мувофиқ келади ва экономикани ундаги ўртача йиллик ўсиш суръатларига олиб чиқади, деб таъкидлади. Мамлакатнинг мудофаа қобилиятини зарур даражада сақлаб туриш чора-тадбирлари кўзда тутилмоқда.

Ҳосил қилинган миллий даромад 1986 йил планига кўра 3,9 процент ўрнига 4,1 процент, саноат маҳсулоти 4,3 процент ўрнига 4,4 процент кўпаяди.

1987 йил экономикасининг ривожланиши интенсив омиллардан янада тўлароқ фойдаланишга асосланади. Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 4 процент ортади. У саноатда 4,4 процент, қурилишда 3,8 процент, темир йўл транспортида 4,6 процент ортади. Моддий соҳа тармоқларида миллий даромад, маҳсулот ва ишларнинг амалда бутун ўсишига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришиш мўлжалланган.

Ишлаб чиқариш потенциали эскиришининг салбий тенденцияларини бартараф этиш кўзда тутилган. Саноатдаги ишлаб турган корхоналарда жисмоний ва маънавий эскирган асосий фондларни алмаштириш қарийб учдан бир ҳисса кўпаяди. Асосий фондлардан фойдаланишни кескин яхшилаш вазифаси қўйилган.

Мамлакатда корхоналар ва ташкилотларни 2—3 сменали иш режимига ўтказиш борасидаги чораларни амалга ошириш жуда муҳим хўжалик-сиёсий вазифа бўлиб, уни ҳал этиш партиянинг мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш стратегиясини амалда рўёбга чиқаришга бевосита қаратилган. Бундай иш режими металлургияда, химияда, енгил саноатдагина норма бўлиб қолмаслиги керак. Кўп сменали ишга ўтиш барпо этилган потенциалдан ғоят самарали фойдаланиш, янги қурилишда маблағни тежаш, тежалган маблағни корхоналарни реконструкция қилишга ва социал соҳани ривожлантиришга сарфлаш имконини беради.

Сменаларни кўпайтириш — маҳсулот ишлаб чиқаришни ўстириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, замонавий серунум машина-ускуналарни тўла банд қилиш, мавжуд ишлаб чиқариш майдонларидан яхшироқ фойдаланиш, янги ишлаб чиқаришларни яратишга капитал маблағлар сарфини камайтиришдан иборат конкрет иқтисодий натижаларга олиб келиши керак.

Тежамкорлик режимини мустаҳкамлаш, меҳнат коллективларининг хўжаликни тежамли юритишдан манфаатдорлигини кучайтириш таннархни анча арзонлаштириш ва фойдани кўпайтиришни кўзлашга имкон берди. Бу кўрсаткичлар беш йиллик топшириқларига мувофиқ келади. Аммо уларни яхшилаш имкониятлари катта. Зарарига ишловчи корхоналар ва хўжаликлар сони, шу жумладан агросаноат комплексидаги шундай корхоналар ва хўжаликлар сони кескин камайтирилмоғи керак. Партия халқ хўжалигининг беистисно ҳамма бўғинларида иқтисодий иш қатъиян такомиллаштирилишини талаб этади.

Амалда бу нарса хом ашё ва материаллар қаттиқ тежалишида ўз ифодасини топмоғи лозим. Планда ресурсларни тежашга алоҳида эътибор берилган. Иккиламчи хом ашёдан фойдаланиш анча ортади. Натижада 1987 йилда миллий даромад олиш учун сарфланган металл ва энергияни камайтириш кўзда тутилган.

1987 йил планининг кўрсаткичлари фан-техника тараққиёти ютуқларидан актив фойдаланишга асосланади, деб сўзида давом этди депутат. Илмий ишланмаларни қатъиян жадаллаштириш, илм-фан ютуқларини тез ва кенг миқёсда жорий этиш энг илғор позицияларни эгаллашни таъминлайди.

Ишлаб чиқарилувчи маҳсулот техникавий даражасини, аввало машинасозлик маҳсулотлари техникавий даражасини тубдан ошириш вазифаларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилган. Машинасозлик министрликлари бўйича жаҳонда эришилган даражага мувофиқ келувчи асосий маҳсулот улуши 1,6 баравар ортади. Кейинги йилларда бундай маҳсулот улуши ортиб боради ва шу тариқа КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленумида қўйилган вазифа беш йиллик охиригача ҳал этилади.

Ҳисоб техникаси воситасини ишлаб чиқариш беш йиллик пландаги 16 процент ўрнига 19,5 процент ортади. Шахсий фойдаланиладиган электрон-ҳисоб машиналари кўплаб ишлаб чиқарила бошланади.

Машинасозлик комплекси маҳсулотларини янгилашни анча тезлатиш кўзда тутилади. Бунда янги маҳсулот техника-иқтисодий параметрлар жиҳатидан илгари ишлаб чиқарилганларидан анча юқори бўлади.

Лазер технологияси, плазма технологияси, мембрана технологияси каби принципиал янги технологияларни; ультратовуш ва юқори босимлардан фойдаланишга асосланган технологик жараёнларни ишлаб чиқаришда ўзлаштириш топшириқлари белгилаб олинди. Хом ашёни комплекс равишда қайта ишлаб, қатламлардан газ ва нефть чиқишини кўпайтириш каби самарали жараёнларни, порошокли металлургия ва бошқа жараёнларни ишлатиш кўламлари анча кенгаяди. Қишлоқ хўжалигида интенсив технологияларни жорий этиш борасидаги тадбирлар кенг системаси мўлжалланган.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар фан-техника тараққиётининг 2000 йилгача мўлжалланган комплекс программасида кўзда тутилган топшириқларнинг амалга оширилиши таъминланади. Тармоқлараро фан-техника комплекслари халқ хўжалиги замонавий фан-техника базасига янада тезроқ ўтишига ёрдам бермоғи керак.

Сўнгра докладчи энг муҳим халқ хўжалик комплексларини ривожлантиришга муфассал тўхталди. Партия, деди у, ҳар бир ходимнинг маҳсулот техникавий даражаси ва сифати масалаларига бўлган муносабатини тубдан ўзгартириш вазифасини қўйди. Маҳсулот сифатини ошириш миқдор проблемасини, халқ хўжалиги ва аҳоли хилма-хил эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш проблемасини ҳам ҳал этишнинг сўзсиз шартидир.

Келаси йилдан бошлаб сифатни назорат этишга қўйиладиган талаблар тубдан ўзгаради, маҳсулотнинг давлат қабули жорий этилади.

Масала принципиал қилиб ўртага қўйилди: халқ хўжалигига сифатсиз маҳсулот керак эмас ва у қабул қилинмайди. Бу ҳақда уч кун илгари КПСС Марказий Комитетининг кенгашида батафсил гаплашиб олинди.

Сўнгра докладда машинасозлик, ёқилғи-энергетика, металлургия ва агросаноат комплекслари, оғир индустрия, транспорт, алоқа, капитал қурилиш бир қанча тармоқларининг вазифалари муфассал кўриб чиқилди.

Докладчи социал ривожланиш ва халқнинг турмуш даражасини ошириш масалаларига атрофлича тўхталиб ўтди. 1987 йилда, деди у, планнинг социал йўналишини анча кучайтириш кўзда тутилади. Халқ фаровонлигини оширишга миллий даромад ўсишининг тахминан тўртдан уч қисми сарфланади. Совет кишилари турмушининг барча томонларини қамраб олувчи тадбирлар комплексини амалга ошириш, муҳим социал масалаларни ҳал этишни беш йиллик топшириқларига нисбатан жадаллаштириш мўлжалланган.

Меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш ҳамда ишчи ва хизматчиларнинг айрим категориялари иш ҳақини оширишга, болали оилаларга давлат ёрдамини кучайтиришга, ёш авлодни боқиш ва тарбиялашни яхшилашга, меҳнаткашларнинг социал таъминотига оид марказлаштирилган тадбирлар амалга оширилади. Ана шу мақсадлар учун 2,8 миллиард сўм ажратилади.

Меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш ишлаб чиқаришни интенсивлашни таъминлашнинг, унинг ривожланишини жадаллаштиришнинг асосий омилларидан биридир. Бу соҳада белгиланаётган тадбирлар коллективнинг иш ҳақи ва ҳар бир ходим меҳнатининг миқдори, сифати ва пировард натижаларига қатъий боғлиқлик принципидан келиб чиқиб амалга оширилади.

1987 йилда ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ойига салкам 201 сўмни, жамоат хўжалигида колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлаш 162 сўмни ташкил этади. Бу беш йиллик планда ана шу йилга мўлжалланганидан юқоридир. Ижтимоий истеъмол фондларидан аҳолига бериладиган тўлов ва имтиёзлар ҳам беш йиллик планидагидан ортиқроқ бўлади. Аҳоли жон бошига реал даромадлар ҳам тегишли даражада оширилади.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ва аҳолига кўрсатиладиган хизматларни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилган. Барча бирлашмалар ва корхоналар қайси соҳага ихтисослаштирилишидан қатъи назар, уларда товарлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишни йўлга қўйиш, савдо ташкилотларининг буюртмалари бўйича хилма-хил товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш, фирма хизмати кўрсатишни яхшилаш вазифаси қўйилди.

Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш анча яхшиланиб, енгил саноатнинг юқори сифатли ва хилма-хил товарларига бўлган талаб-эҳтиёж тўлиқроқ қондирилади.

Халқнинг турмуш шароитини яхшилаш, хизмат соҳасини янада ривожлантириш, уй-жой қурилишини кенгайтиришни жадаллаштириш, социал-маданий соҳанинг моддий базасини мустаҳкамлаш соҳасидаги тадбирлар системасига катта эътибор берилади.

Жами саҳни 126,2 миллион квадрат метр уй-жойлар қуриш мўлжалланади. Бу беш йиллик план топшириқларидан анча кўп бўлиб, ўтган беш йилликда фойдаланишга топширилган уй-жойларнинг ўртача йиллик миқдоридан 15,8 миллион квадрат метр ортиқдир. Уй-жой қурилишига корхоналарнинг фондларидан катта миқдорда маблағлар сарфланади. Бу эса 8,2 миллион квадрат метр уй-жой қуриш имконини беради. Кооператив ва якка тартибда уй-жойлар қуриш ҳажми оширилади.

Халқ маорифи ва соғлиқни сақлашнинг моддий базаси янада ривожлантирилади ва мустаҳкамланади. Атроф-муҳитни муҳофаза қилишга оид ишлар анча кенгайтирилади.

Докладчи иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш тўғрисида гапириб, иттифоқдош республикалар бўйича план беш йиллик планга мувофиқ тузилганлигини таъкидлади. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг «КПСС XXVII съездининг қарорлари асосида социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш учун халқ депутатлари Советларининг ролини янада ошириш ва уларнинг масъулиятини кучайтиришга оид тадбирлар тўғрисида» 1986 йил июлида қабул қилган қарори планда белгиланган вазифаларни ҳал этиш учун жуда катта аҳамиятга эгадир.

Мамлакатнинг ягона халқ хўжалиги комплексини мустаҳкамлашга республикалар, ўлкалар ва областлар қўшадиган ҳиссани ошира бориб, экономикани ривожлантиришда территориал ва тармоқ асосларини уйғун қўшиб олиб бориш муҳимдир.

Планда ҳар бир республикани ривожлантириш юзасидан конкрет топшириқлар кўзда тутилади.

РСФСРда, жумладан, машинасозлик, газ ва химия саноати жадал суръатлар билан ривожлантирилади. Ноқоратупроқ зонанинг экономикаси ва социал соҳаси янада ривож топади. Сибирь ва Узоқ Шарқ районларининг иқтисодий потенциалини оширишга катта эътибор берилди.

Сўнгра докладчи иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий марралари тўғрисида гапирди.

Докладда ташқи иқтисодий алоқалар бўйича план ташқи иқтисодий фаолиятни тубдан такомиллаштириш юзасидан қабул қилинган қарорларни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилганлиги айтиб ўтилди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатларнинг социалистик иқтисодий интеграцияси кенгайтирилади ва чуқурлаштирилади. Ўзаро савдо-сотиқ ҳажмини ўстириш билан бир қаторда ҳамкорликнинг кенг кооперациялаш, бевосита ишлаб чиқариш алоқалари, биргаликдаги корхоналарни барпо этиш сингари янги-янги формалари анча ривожлантирилади.

Ташқи иқтисодий фаолият соҳасида министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналарнинг ҳуқуқлари анча кенгайтирилган ва масъулияти оширилган. Улар экспорт потенциалини оширишга, ташқи иқтисодий фаолият самарадорлигини ўстиришга асосий эътиборни қаратишлари зарур.

Пировардида Н. В. Тализин бундай деди:

Келгуси йил — Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги нишонланадиган йил. Бу Ватанимиз тарихида энг катта воқеадир. Юбилей йили социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш планларини рўёбга чиқаришда катта роль ўйнаши лозим. Қайта қуришнинг барча воситалари, бутун иродамиз экономика ва халқ фаровонлиги янада оширилишини таъминлашга қаратилмоғи лозим.

1987 йилги планда юксак топшириқлар белгиланди. Бу топшириқларнинг бажарилиши хўжалик ва социал проблемаларни ҳал этишга янгича принциплар ҳамда ёндашувлар билан бевосита боғлиқдир.

План топшириқларини рўёбга чиқариш ишчилар, колхозчилар, зиёлилардан фидокорона меҳнат қилишни, партия, совет ва хўжалик органлари, жамоат ташкилотларидан ҳар бир корхонада, ҳар бир иш жойида юксак унумли меҳнат қилиш учун, социалистик мусобақани кенг авж олдириш учун барча зарур шароитларни таъминлаш юзасидан собитқадам ва катта ташкилотчилик ишларини талаб этади.

1987 йил планини муваффақиятли бажариш КПСС XXVII съездининг тарихий қарорларини амалга оширишда катта қадам қўйиш демакдир **(Қарсаклар).**

(ТАСС).

Совет ҳукуматининг Баёноти

Марказий Америкадаги воқеаларнинг ривожланиши тобора хатарли тус олмоқда. АҚШ маъмурияти халқаро ҳуқуқнинг энг оддий нормаларини, БМТ Устави принципларини қўпол равишда бузиб, Никарагуа ишларига ошкора аралашишни кучайтирмоқда. Айни вақтда Вашингтондагилар ана шу суверен, мустақил мамлакатнинг қонуний ҳукуматини ағдариб ташлашни ўз олдиларига мақсад қилиб қўяётганликларини яширмаяптилар.

АҚШ президенти ёлланган контрреволюцион гуруҳларни пул билан таъминлаш, уларга қурол-яроғларнинг хилма-хил турларини етказиб бериш тўғрисидаги қонунни имзолади. Шу билан бирга аслида уларнинг ҳаракатларида Қўшма Штатларнинг ҳарбий ходимлари бевосита иштирок этиши кўзда тутилади. Америка расмий пропагандаси Никарагуага қарши тўғридан-тўғри уруш ҳаракатлари режаларини рўёбга чиқариш учун қулай вазиятни вужудга келтириш мақсадида ўз мамлакати халқи ва халқаро жамоатчилик фикрига зўр бериб таъсир қилишга уринмоқда.

АҚШ ўтказаётган бундай йўл халқаро ҳуқуқ-тартиботга ошкора дағдағадир. Америка маъмурияти Никарагуа суверенитети ва мустақиллигига тажовуз тўхтатилишини талаб қилган халқаро суднинг қарори билан ҳисоблашмай, БМТ Хавфсизлик Кенгаши қарорини ва Бош Ассамблея резолюциясини, қўшилмаслик ҳаракатининг аниқ ифодалаб берилган позициясини назар-писанд қилмаяпти. Маъмурият ўзининг Лотин Америкасидаги қўшнилари фикрига ҳам қулоқ солишни истамаяпти. Уларнинг Марказий Америкадаги вазиятни Контадора жараёни доирасида сиёсий жиҳатдан ўзаро мақбул асосда бартараф этишга эришиш соҳасидаги амалий куч-ғайратларини Вашингтон мунтазам рад этиб келмоқда. Шу тариқа Вашингтоннинг Лотин Америкаси мамлакатлари халқлари ва ҳукуматларининг хоҳиш-иродасини, уларнинг ўз анъаналари, эътиқодлари ва энг муносиб турмуш тарзи тўғрисидаги қарашларидан келиб чиқиб, ўз тақдирини ўзи белгилаш муддаосини назар-писанд қилмай, ана шу мамлакатларда ҳукмронлик қилишдан иборат буюк давлатчилик даъволари ошкора намоён бўлмоқда.

Халқаро ҳамжамият Марказий Америкадаги ҳозирги хатарли вазият ва халқаро тинчлик учун у келтириб чиқариши мумкин бўлган оқибатлар муносабати билан қонуний хавотирликка тушаётганлигини Совет Иттифоқидагилар асосли деб билмоқдалар. Совет ҳукумати АҚШнинг Марказий Америкадаги агрессив сиёсати авж олдирилаётганлигини қатъий қоралаб, Никарагуа халқига қарши қаратилган жиноий тайёргарликларга чек қўйилишини талаб қилади, АҚШни вазминликка, реализм ва масъулият намоён этишга даъват қилади.

Совет Иттифоқи Контадора группаси ташқи ишлар министрларининг ҳамда уни қўллаб-қувватловчи группанинг шу йил 1 октябрдаги декларациясида ифодаланган Марказий Америкада тинчликка эришиш мумкинлигига қатъий ишонч билан бирдамлик изҳор қилади. Бунинг учун биринчи навбатда региондаги суверен давлатларнинг ишларига аралашув тўхтатилиши, уларнинг мустақил йўлни танлаш, улар ўртасида яхши қўшничилик муносабатлари ва ҳамкорликни йўлга қўйиш ҳуқуқлари амалда ҳурмат қилиниши, энг муҳим социал-иқтисодий проблемаларни ҳал этишда уларга ёрдам берилиши талаб қилинади.

СССР Контадора жараёнининг региондаги танглики Лотин Америкаси мамлакатларининг ўзлари ҳал этишларига қаратилган амалий мақсадларини қўллаб-қувватлайди ва Марказий Америкадаги аҳволни сиёсий жиҳатдан адолатли ҳал этиш учун қулай шарт-шароит яратишга амалий жиҳатдан кўмаклашишга тайёрдир.

АҚШ маъмурияти ўзининг Никарагуага нисбатан ўтказаётган босқинчилик ҳаракатларини мазкур мамлакатда «Совет ҳарбий иштироки кучаймоқда» деган даъволар билан оқлашга уринмоқда. Совет ҳукумати ҳеч қандай асосга эга бўлмаган бундай даъволарни қатъий рад этади. Бутун масъулият билан айтадики, СССР Никарагуада ҳеч қандай ҳарбий базалар ташкил этмаган ва ташкил этмайди.

Совет Иттифоқи Никарагуа халқининг адолатли иши билан мустаҳкам бирдамлигини, озодлик ва мустақиллик учун курашда унга ёрдам ва мадад беришга тайёр эканлигини яна бир бор тасдиқлайди.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

СССРНИНГ 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҲАМДА СССРНИНГ 1985 ЙИЛДАГИ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

СССР молия министри депутат Б. И. ГОСТЕВ доклади

СССР Министрлар Совети СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетини муҳокамангизга қўймоқда.

Беш йилликнинг иккинчи йилида совет жамияти КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми бошлаб берган социал-иқтисодий жадаллаштириш йўлида яна бир катта қадам қўймоғи лозим. Бунга партия ишлаб чиққан дадил қарорлар ва чинакам революцион ҳаракатлар стратегияси, жамиятда қарор топган янгиланиш, янгича ёндашувларни излаш муҳити ёрдам беради.

Бюджетда давлатнинг асосий молиявий плани сифатида ягона молиявий сиёсатнинг асосий йўналишлари амалга оширилади. Моддий ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва халқ фаровонлигини юксалтириш учун пул маблағлари жамланади.

Бюджет СССР Олий Совети тасдиқлаган беш йиллик план топшириқларига асосланади, совет экономикасида юз берган ижобий силжишларга таянади, ижтимоий тараққиётнинг барча йўналишлари бўйича янада олға силжиб боришнинг молиявий базаси яратилишини кўзда тутади.

Халқ хўжалигини интенсивлаш, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръатларини юксалтириш план ва бюджет ижросига самарали таъсир кўрсатади.

1986 йилда умумлаштирувчи иқтисодий кўрсаткичлардан бири—фойда олиш топшириқлари муваффақиятли бажарилмоқда. Унинг 9 процентдан иборат ўсиши бундан аввалги беш йилликдаги бир йил ичида ўртача ўсишдан юқоридир. Ресурсларнинг ҳамма турларидан самарали фойдаланила бошланди, маҳсулотнинг таннархи арзонлашди. Хом ашё, материал, ёқилғи ва электр энергия солиштирма сарфларининг камайиши ҳисобининг ўзидангина миллиард сўмга яқин пул тежалди.

Бюджет даромадлари ортди. Фойдадан тушадиган пландан ташқари даромадлар 3,5 миллиард сўм бўлди.

Шу билан бирга жорий йил экономикадаги ижобий тенденциялар қаторида ҳали ҳал этилмаган анча-мунча проблемалар ва танг жойлар борлигини ҳам кўрсатди. Саноатнинг кўпгина тармоқларида, қурилишда, қишлоқ хўжалигида молиявий-иқтисодий ишдаги жиддий камчиликлар ҳозирча бартараф этилмади. Кўпгина корхоналар харажатларни камайтириш, рентабелликни ошириш борасидаги топшириқларни уддалай олмаяпти.

Ташқи савдодан бюджетга тушадиган даромадларга жаҳон бозоридаги беқарор конъюнктура, нарх-навонинг, айниқса нефть ва нефть маҳсулотлари нарх-навосининг ўзгариб туриши таъсир этди.

Докладчи КПСС XXVII съездининг экономикани интенсив ўсиш изига ўтказишни жадаллаштиришга молия-кредитнинг янада актив таъсири зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмалари СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетига асос қилиб олинганлигини таъкидлади. Бюджетнинг бир қанча принципиал хусусиятлари бор. Аввало гап бюджетнинг социал йўналишини кучайтириш тўғрисида бораётир.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини юксалтириш чораларини амалга оширишга, халқ хўжалигида тежамкорлик режимини кучайтиришга, хўжалик ҳисобидаги муносабатларни кенгайтиришга кўпроқ молиявий маблағлар берилмоқда. Молиявий марказлаштиришни тармоқ министрликлари, маҳаллий бошқариш органлари ва меҳнат коллективларининг ҳуқуқларини кенгайтириш ва пировард натижалар учун моддий масъулиятларини ошириш билан қўшиб олиб бориш йўли аниқ ўтказилмоқда.

Бюджет даромадлар бўйича 435,5 миллиард сўм, харажатлар бўйича 435,3 миллиард сўм қилиб тузилди. Социалистик хўжаликлардан тушумлар даромадларнинг ҳал қилувчи манбаидир. Барча бюджет маблағларининг ўндан тўққиз қисмини шу тушумлар ташкил этади. Давлатнинг пул жамғармалари вужудга келишида, бирлашмалар ва корхоналар молиявий базасини мустаҳкамлашда фойданинг роли ортади. У умуман халқ хўжалиги бўйича 200 миллиард сўмга етади. Бу пулнинг 40 процентдан кўпи ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва социал эҳтиёжлар учун меҳнат коллективларига қолдирилиши принципиал муҳимдир.

Аҳолининг бюджетга тўловларида давлат солиқлари 32,4 миллиард сўмни ташкил этади, ёки барча бюджет ресурсларининг 7,4 процентини ташкил этади. Пенсиялар, давлатнинг ҳар турли нафақалари солиқлардан тамомила озод этилган. Меҳнатсиз даромадларга келганда, уларга қарши муросасиз кураш олиб борилмоқда ва бундай кураш давом эттирилаверади.

Сўнгра докладчи асосий йўналишлар бўйича СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетининг харажатларини таърифлаб берди. У ижтимоий ишлаб чиқаришни реконструкция қилиш ва структура жиҳатидан қайта қуриш борасида 1987 йилга мўлжалланган катта программа мустаҳкам молиявий асосга қўйилаётганлигини айтди. Халқ хўжалигини пул билан таъминлашга барча манбалар ҳисобидан 452,8 миллиард сўм сарфланади. Жами харажатлар суммасидан 45,4 проценти — бирлашмалар ва корхоналарнинг ўз маблағларидир. Кредит маблағларининг жами суммаси 1987 йил охирига борганда 470 миллиард сўмдан ошиб кетади. Фан-техника ишлари пул маблағлари билан таъминланмоқда. Илмий тадқиқотларга 30,8 миллиард сўм —бу йилга ажратилган маблағлардан 6,3 процент кўп берилмоқда.

Бюджет социал йўналишининг, тармоқ молия планлари, шунингдек банклар, кредит планларининг кучайиши одамларнинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини қондириш билан бевосита боғлиқ чора тадбирларни пул билан таъминлаш ҳажмларида конкрет ифодаланади. Умуман социал программани амалга оширишга барча манбалар бўйича мўлжалланган харажатлар 380 миллиард сўм бўлиб, 1986 йилги пландан 20 миллиард сўм кўпдир.

Бюджет, шунингдек пландинг ташқи иқтисодий бўлими халқаро меҳнат тақсимотида мамлакатимизнинг иштирокини кенгайтиришни кўзда тутади.

Социалистик мамлакатлар билан муносабатлар кўпроқ ривожлантириб борилаётганлиги туфайли бюджетда ўзаро хўжалик алоқаларининг янги, прогрессив шаклларидан фойдаланиш, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар илмий-техникавий тараққиёти комплекс программасини амалга ошириш асосида социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш ва кенгайтиришга сарфланадиган маблағлар кўзда тутилмоқда.

СССРнинг ривожланаётган мамлакатлар билан, шунингдек ривожланган капиталистик давлатлар билан ўзаро манфаатли ва тенг ҳуқуқли асосдаги иқтисодий ҳамкорлиги учун ҳам зарур маблағлар ажратилмоқда. Бизнинг социал-иқтисодий тараққиёт планларимиз тинч бунёдкорлик меҳнатини, жаҳон майдонида самарали ҳамкорлик қилишни кўзлайди.

Совет Иттифоқи қуролланиш пойгасига кўпдан-кўп одам ресурслари, моддий ва молиявий ресурслар беҳуда сарфланишига қарши ҳамиша курашиб келмоқда. Лекин Рейкьявикдаги учрашув ва ундан кейинги воқеалар АҚШ ҳарбий жиҳатдан устунликка эришишга интилишда давом эттираётганлигини тасдиқламоқда. Милитаристик империалист доиралар томонидан ҳарбий хавф-хатар бор экан, қуролли кучларимиз мамлакатнинг мустаҳкам мудофаа қобилиятини сақлаб туриш учун қанча керак бўлса, шунча маблағ олаверади. СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетида мудофаа харажатлари 20,2 миллиард сўмдан иборат бўлиши кўзда тутилган.

Саноатда фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи, бутун ишлаб чиқариш потенциалини сифат жиҳатидан ўзгартирувчи тармоқларга анчагина молиявий ресурслар сарфланади.

Машинасозлик илдам суръатлар билан — 11,5 процент миқдорида маблағ билан таъминланади. Ёқилғи-энергетика комплексига алоҳида эътибор берилмоқда. Индустрияга сарфланган давлат маблағларининг ҳар 4 сўмидан 1 сўми шу соҳага сарфланади.

Келаси йилдан бошлаб бутун саноат ўтадиган хўжалик юритишнинг янгича шароитларида бирлашмалар ва корхоналарнинг ўз жамғармалари, аввало фойда пул билан таъминлашнинг асосий манбаи бўлиб қолади. 1987 йил планида фойда 119,7 миллиард сўм миқдорида белгиланган.

План ва бюджет топшириқларида ресурсларнинг ҳамма турларидан фойдаланишни тубдан яхшилаш йўналишлари очиқ кўриниб турибди. Фойда кўпайишининг ярмидан ортиғини мана шулар ҳисобига олиш мўлжалланади.

Хом ашё, материал, тайёр маҳсулот обороти вақтини камайтириш — тежамкорликнинг таъсирчан резервидир, деб таъкидлади нотиқ. Бу вазифа ҳал этилиши устидан назоратни бўшаштирмаслик керак.

1987 йилда саноат ишлаб чиқариш фондларини техника жиҳатидан янгилаш ва модернизациялаш борасида катта ишлар қилинади ва бунга 90 миллиард сўмга яқин пул ажратилмоқда. Маҳсулот сифатини тубдан ошириш социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, тармоқларни пул билан таъминлашни мустаҳкамлаш учун биринчи даражали аҳамиятга эга. Ишнинг мана шу томонига молиявий таъсир кучайтирилмоқда. Брак сабабидан бўладиган исрофгарчиликлар, уни тузатишга кетадиган харажатлар иқтисодий рағбатлантириш фондларига бевосита таъсир кўрсатади.

Агросаноат комплексида СССРнинг Озиқ-овқат программаси топшириқларини амалга оширишга моддий ва молиявий ресурслар йиғилмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ва у билан боғлиқ тармоқларни ривожлантиришга 166 миллиард сўм, ёки халқ хўжалигига сарфланувчи жами маблағларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи берилмоқда.

Хўжалик ҳисобидаги муносабатларни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга эътибор берилмоқда. Шу мақсадларда молия ишларини ташкил этиш тубдан ўзгаради: уни ҳосил қилиш тамомила норматив базага ўтказилади. Фойдани тақсимлаш тафсилий регламентациядан холи қилинади. 46,5 миллиард сўмдан иборат жами фойданинг 75 процентдан кўпи хўжаликларда қолади.

Давлат бюджетида озиқ-овқат асосий турлари бўйича харид нархлари билан чакана нархлар ўртасидаги тафовутни қоплашга 58 миллиард сўмдан иборат дотация бериш кўзда тутилган.

Ҳар бир хўжалик ишлаб чиқаришни юксалтиришдан, харажатларни камайтириш, ресурсларни оқилона сарфлашдан даромад олиши мумкин.

Қурилиш комплексини ривожлантиришга катта-катта ресурслар ажратилмоқда. Давлат капитал сарфининг умумий харажатлари 172,4 миллиард сўмга етади.

Инвестиция жараёнини оширишга, деб уқтирди нотиқ, хўжалик механизмини такомиллаштириш, асосий фондларни тезроқ ишга туширишдан, қурилиш таннархини арзонлаштириш ва унинг сифатини яхшилашдан иқтисодий манфаатдорликни вужудга келтириш ёрдам бермоғи керак. Қурилиш-монтаж ташкилотлари тўла хўжалик ҳисобига ва маблағ билан ўзини ўзи таъминлашга ўтказилади, уларнинг ҳуқуқлари кенгайтирилади, пировард натижалар учун жавобгарлиги ошади.

Молиявий харажатлар транспорт ва алоқа тармоқларида ишлаб чиқаришни янада интенсивлаш, ходимларнинг социал-маиший турмуш шароитларини яхшилаш программасини таъминлайди. Ана шу тармоқлар учун харажатларнинг умумий суммаси 31,3 миллиард сўм бўлади.

1987 йил 1 январдан бошлаб ҳамма темир йўллар Белоруссия темир йўлида эксперимент чоғида синовдан ўтган иш системасига ўтади, бу эса беш йилликнинг охирига бориб бир миллиард сўмдан кўпроқ маблағни тежаб қолишга имкон беради. СССР Денгиз флоти министрлиги тўла хўжалик ҳисобига ўтказилади.

Давлат бюджети КПСС XXVII съезди олға сурган кенг миқёсли социал программани изчиллик билан бажаришга қаратилган. Бюджетда социал соҳани ривожлантиришга маблағ ажратилган ва ундан фойдаланишга янгича ёндашилган, ресурсларни ажратишларнинг қолдиқ принципи бартараф этилмоқда.

Меҳнаткашларнинг турмуш шароитларини корхоналар маблағи ҳисобига яхшилаш учун харажатлар анча ортади. Аҳолининг асосий даромад манбаи — меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш юзасидан йирик тадбирлар белгиланган.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ҳамда ВЦСПС қарорига мувофиқ равишда ўн иккинчи беш йилликда ишлаб чиқариш тармоқларидаги 75 миллион ишчи ва хизматчи учун янги тариф ставкалари ва мансаб окладлари жорий этилади.

Давлат бюджетида халқ маорифи ходимлари иш ҳақини тартибга солишни ниҳоясига етказиш, соғлиқни сақлаш мутахассисларининг айрим категориялари меҳнатига ҳақ тўлашни кўпайтириш, маданият муассасаларида меҳнатга ҳақ тўлашни оширишга киришиш учун ресурслар кўзда тутилган.

Социал таъминот ва социал страхованиени яхшилашга катта ресурслар ажратилмоқда. Ана шу маблағлар ҳисобидан 58 миллион кишига пенсия тўланмоқда. Кўпчилик колхозчиларга олдин тайинланган пенсия оширилади. Болали оилаларга давлат ёрдами янада кўпайтирилади. Болаликдан инвалид бўлиб қолган кишиларга нафақа миқдори қайта кўриб чиқилмоқда. Ишлаётган оналар учун бемор фарзандга қарашда ҳақ тўланадиган давр кўпайтирилади.

1987 йил план ва бюджети истеъмол товарлари ишлаб чиқариш ва сотишни кўпайтириш ҳамда тўловли хизмат кўрсатишни кўпайтириш, уларнинг сифатини яхшилаш, сўмнинг харид қувватини ошириш учун иқтисодий ва молиявий имкониятларни кенгайтиради.

Чакана товар обороти 20 миллиард сўмликдан кўпроқ ортади. Аҳолига тўловли хизмат ҳажми 9,5 процент кўпаяди.

Келгуси йилдан бошлаб савдо ва матлубот кооперациясида хўжалик юритишнинг янги механизми жорий этилади. Харидор эҳтиёжларига мувофиқ равишда товар обороти структураси ва ҳажмига таъсир ўтказишнинг самарали воситаси яратилади. Пул муомаласини мустаҳкамлашда, пул даромадларининг тақсим қилинадиган товарлар ва хизматлар билан балансли бўлишида маҳаллий Советларнинг роли оширилади. СССР Давлат банки бу соҳада фаолроқ ҳаракат қилиши лозим.

Бюджетда уй-жой қурилишини, социал—маданий соҳани жадал ривожлантиришга алоҳида эътибор берилган. Маблағ билан таъминлашнинг ҳамма манбалари бўйича уй-жой қурилишига 32 миллиард сўм сарфланади. Бу эса беш йиллик топшириғида 1987 йил учун кўзда тутилганига нисбатан катта миқдордаги уй-жой майдонларини ишга тушириш имконини беради. Уй-жойларни асраш ва ремонт қилишга 6 миллиард сўм давлат дотацияси ажратилади.

Маориф, соғлиқни сақлаш, социал таъминот, маданият ва спортни маблағ билан таъминлаш учун бюджет ва корхоналарнинг харажатлари 143,3 миллиард сўмга етади, бу эса шу йилги харажатлардан 10,9 миллиард сўм кўпдир.

Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилиш, олий мактабни ривожлантириш юзасидан амалга ошириладиган ҳамма тадбирлар маблағ билан тўла таъминланади. Бу маданият ва санъат ташкилотларига ҳам тааллуқлидир.

Йилнинг охирига бориб, ихтиёрий страхование шартномалари сони 200 миллионга етади, яъни ҳар бир оилага ўртача 2,5 та шартнома тўғри келади. Аҳолининг омонат кассаларига қўядиган маблағлари йил охирига бориб 260 миллиард сўм бўлиши планлаштирилмоқда.

Саноат ишлаб чиқариши тараққиётининг ҳозирги босқичида атроф муҳитни муҳофаза қилиш масалалари кескин бўлиб турибди. 1987 йилда табиатни муҳофаза қилиш тадбирларига бюджетдан ҳамда корхоналар маблағлари ҳисобидан салкам 10 миллиард сўм ажратилади.

СССР Давлат бюджетига республикаларнинг бюджетлари жами 193,8 миллиард сўм миқдорида киритилган, уларнинг салмоғи 44,5 процентни ташкил этади.

Министр СССР Олий Совети тасдиғига 1985 йилги СССР Давлат бюджети ижроси ҳақидаги ҳисоботни тақдим этди. Бюджет даромадлар бўйича 100,7 процент, харажатлар бўйича 99,8 процент бажарилган.

Нотиқ молиявий-иқтисодий ишларни қайта қуриш масалаларига катта эътибор берди. У молия ташкилотларини қайта қуриш чоғида хўжалик ходимларининг маълум қисмида қарор топган, молияга иккинчи даражали соҳа, деб қарашни ўзгартириш кераклигини таъкидлади. Бошқаришнинг янги методлари иқтисодий ишларнинг мазмунини тубдан ўзгартириб юборади, унинг самарадорлигини ошириш, унга харажатларга қарши йўналиш беришга имкон яратади.

Тўла хўжалик ҳисоби ва маблағ билан ўзини ўзи таъминлашга ўтиш, узоқ муддатли иқтисодий нормативлар энг аввало, корхоналар даражасида молия ишларининг йўлга қўйилишини яхшилаш билан узвий боғлиқдир. Шу билан бирга чинакам хўжалик ҳисобига ўтиш тармоқ министрликларининг иқтисодий ишларига принцип жиҳатидан янги, юксак талаблар қўяди. Корхоналар билан ўзаро муносабатларни иқтисодий асосларда қуриш, уларнинг хўжалик ҳисоби ҳуқуқларига қатъий риоя этиш—тармоқ министрликларининг энг муҳим бурчидир.

Келгуси йилдан бошлаб планли зарар келтирувчи корхоналарнинг тармоқлар маблағи ҳисобига молиявий жиҳатдан таъминлаш тартиби жорий этилади. Унга камайтирилган нормативлар асос қилиб олинган. Кўпчилик тармоқлар бўйича зарар кўришни шу беш йилликдаёқ тугатиш кўзда тутилмоқда.

Докладчи ўзгармас иқтисодий ва молиявий нормативларни қўлланиш чоғида хўжаликларнинг молия системаси билан мутлақо бошқача ўзаро муносабатлари вужудга келишини таъкидлади. Корхона ва бирлашмалар фойдасининг ҳар бир сўмидан олдиндан қатъий белгилаб қўйилган қисми ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, социал эҳтиёжларга ва ходимларни моддий рағбатлантиришга қолдирилади.

Халқ хўжалигида ҳамма даража ва ҳамма бўғинлардаги бошқаришнинг ташкилий структураси такомиллаштирилмоқда. Бошқарув аппарати сонини, уни сақлаш учун харажатларни юқоридан белгилаб бериш бекор қилинади. Корхоналарга айрим категориядаги ходимлар сони ҳақидаги масалани ҳал этиш ҳуқуқи берилади. Иш ҳақи фондининг тежалган қисми бюджетга ажратиб олинмайди.

1987 йил бюджетида министрликлар, идоралар ҳамда марказда ва жойларда бошқаришнинг ўзга органларида аппарат сонини қисқартиришдан олинадиган иқтисод ҳам кўзда тутилган.

Валюта ресурсларини тежаб сарфлаш ғоят муҳим вазифадир. Импорт бўйича харид қилишни тартибга солиш лозим.

Валюта маблағларини сарфлаш юзасидан марказлаштирилган валюта планлаштириши ва контролининг роли оширилиши лозим.

Пировардида депутат жамиятимиз хўжасизликдан ва унинг ҳамма кўринишларидан ишончли гарантияланиши лозимлигини айтди. Бунинг учун ҳисоб ва контролни яхшилаш, тежамкорлик режимини қаттиқ қилиб қўйиш, нобудгарчилик, социалистик мулкни ўғирлаш, қўшиб ёзишларга қарши муросасиз курашни авж олдириш зарур. Иш услуби ва методларини қайта қуришни тезлатиш керак, экономикага **молиявий-кредит таъсирини кучайтириш** йўлидан дадилроқ ва қатъият билан бориш лозим. (**Қарсаклар**).

(ТАСС).

Доклад қисқартириб эълон қилинмоқда.

Республика қарзини узмоқда

МАЖБУРИЯТЛАР—НАЗОРАТ ОСТИДА

КПСС XXVII съездида таъкидланганидек, кейинги йилларда Ўзбекистонда экономика ва социал соҳада аҳвол кескин ёмонлашди. Республика меҳнаткашлари аҳволни тузатишга интилиб, бу йил зиммаларига оширилган мажбурият қабул қилдилар. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқаришни интенсивлаш ва такомиллаштириш ҳисобига пландан ташқари халқ хўжалигида меҳнат унумдорлигини 1 процент ошириш ҳамда маҳсулот таннархини 0,5 процент камайтириш режалаштирилди. Планга қўшимча 7 минг тонна нефть, 40 миллион кубометр газ қазиб олиш, 13 минг тонна минерал ўғит ишлаб чиқариш кўзда тутилди. Пахтакорлар 5.730 минг тонна пахта, шу жумладан, 465 минг тонна ингичка толали пахта тайёрлашга сўз бердилар. Пландан ташқари 640 минг квадрат метр ип-газлама ва шойи газлама тўқишга қарор қилинди. Бунда «Янгилик» индекси билан, айниқса, модали буюмларни тайёрлашни умумий ҳажмда 20 процентга етказиш кўзда тутилди.

Мана, йил якунланишига бир ярим ой қолди. Хўш, Ўзбекистон меҳнаткашлари зиммага олинган мажбуриятларини қандай бажаряптилар? Бу ҳақда республика Министрлар Советининг Раиси Ғ. ҚОДИРОВ ҳикоя қилади.

— Республика партия, совет ва хўжалик органлари, коммунистлари олға қараб ҳаракатимизга тўсқинлик қилаётган ҳамма нарсадан қатъиян халос бўлмоқдалар. Демократлаштириш, ошкораликни таъминлаш йўлидан борилмоқда. Кадрларга нисбатан талабчанлик ошди. Одамларнинг ишга муносабатида ўзгариш бўлмоқда. Кўпгина участкаларда масъулият, уюшқоқлик сезиларли кўтарилди. Бунинг натижалари ҳозирдаёқ сезилмоқда. Ўтган ўн ой ичида саноатда ўсиш ўтган йилнинг шу вақтига нисбатан йиллик топшириқдаги 4,8 процент ўрнига 6,3 процентни ташкил этди. Меҳнат унумдорлиги планда белгиланган 3,5 процент ўрнига 4 процентга ошди. Уч квартал мобайнида товар маҳсулоти ишлаб чиқаришга қилинган сарф-харажат 6[illegible] миллион сўмга камайди. Бу таннархни пландан ташқари камайтириш борасидаги мажбуриятнинг бажарилишини таъминлайди.

Бу йил узоқ давр мобайнида биринчи марта индустриянинг 900 дан зиёд коллективи барча кўрсаткичлар бўйича планларнинг бажарилишини таъминлайди. Масалан, «Тошкент трактор заводи» бирлашмаси меҳнатчилари планга қўшимча тракторлар, прицеплар ва уларга эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш, меҳнат унумдорлигини ўстириш ва таннархни камайтириш бўйича мажбуриятларни муваффақиятли адо этмоқдалар. Бу ерда энергия жиҳатдан кўп таъминланган янги тракторни яратиш борасидаги модда қандай бажарилмоқда? Бундай машиналарнинг дастлабки тажриба нусхалари яратилди ва улар пахтакор хўжаликларда синовдан ўтмоқда.

— Ғайрат Ҳамидуллаевич, маълумки, Ўзбекистон газ етказиб берувчи йирик республика. Шу тармоқ меҳнатчиларининг ишлари қандай?

— Ўтган йили газчилар мамлакатга 2,6 миллиард кубометр табиий газни етказиб беролмадилар. Ҳозир технологияни такомиллаштиришга оид чора-тадбирлар кўрилди. Янги қувватлар фойдаланишга топширилди, тартиб ва интизом мустаҳкамланмоқда. Бу хусусан, Муборак газни қайта ишлаш заводини қолоқликдан олиб чиқиш имконини берди. Шўртан газ-конденсат конида йилига 8 миллиард кубометр газни дастлабки тарзда тайёрлаб берувчи қувватлар муддатидан уч ой олдин ишга туширилди. Бу Газли конида газ қазиб чиқариш камайиб боришининг ўрнини қоплашга, айни пайтда газ қазиб чиқариш бўйича қўшимча қувватларни икки баравар оширишга олиб келди. Ўзбекистон газчилари ҳар кеча-кундузда пландан ташқари 1 миллион кубометр газ қазиб олиш ва қайта ишлаш мажбуриятини олган ҳолда, ўтган ўн ой ичида қўшимча равишда 2 миллиард кубометр газ ва ўн минглаб тонна газ конденсати қазиб олишга муваффақ бўлдилар.

— Ҳақиқатан ҳам муваффақиятлар яққол кўзга ташланмоқда. Бироқ яқинда Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармаси республика халқ хўжалигининг интенсив ривожланиш йўлига ўтиши сусткашлик билан бораётганлигини, кўпгина меҳнат коллективлари ҳали қайта қуришга киришмаганликларини қайд этиб ўтди...

— Албатта, хотиржам бўлишга ҳали эрта. Эскича ёндашувлар ишни орқага тортмоқда. Резервлардан тўлароқ фойдаланилмаяпти. Қолоқ коллективларнинг сони ҳали кўп. Маҳсулот реализация қилиш ўн ойлик планини 135 та, маҳсулот етказиб бериш бўйича мажбуриятни ҳам ҳисоблаганда эса 338 та ишлаб чиқариш бирлашмаси ва корхона уддалай олмади. Гарчи етказиб берилмаган маҳсулотлар ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан республика бўйича умуман икки баравардан кўпроқ қисқарган бўлса-да, шартномавий мажбуриятларни адо этишнинг умумий даражаси фақат 98,2 процентни ташкил қилди. Республика Давлат агросаноат комитетининг 107 та, Маҳаллий саноат министрлигининг 46 та, Бинокорлик материаллари саноати министрлигининг салкам 30 та корхонаси бу кўрсаткичнинг адо этилишини ўрнига қўя олмади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида шу нарса қайд қилиндики, хўжалик раҳбарларининг ҳаммаси ҳам план ва мажбуриятлар тақдири учун юксак масъулият ҳиссини сезмаяптилар. Буни — республика Енгил саноат министрлиги мисолида ҳам кўрса бўлади. Бу ерда кўпгина корхоналар маҳсулот реализацияси ва маҳсулот ишлаб чиқаришнинг натурал кўрсаткичлари бўйича топшириқларни бажармаяпти. Шартнома бўйича маҳсулот етказиб беришни мунтазам равишда барбод қилмоқда. Айни пайтда омборларда ўнлаб миллион сўмлик эскирган модадаги ва фасондаги буюмлар, харидорларга ёқмайдиган маҳсулотлар чанг босиб ётибди. Тармоқ бирлашмалари ва корхоналарининг учдан бири фойда олиш планини бажармаяпти. Йил бошидан бери маблағларни ноишлаб чиқариш харажатларига сарфлаш қарийб икки баравар ўсди. Тармоқ раҳбарлари мавжуд нуқсонларни бартараф этиш учун конкрет чора-тадбирлар кўрмадилар. Табиийки, бунда министр М. Қурбоновнинг ҳам тўғридан-тўғри айби бор. Яқинда уни эгаллаб турган лавозимидан озод қилишга тўғри келди.

Бизда салкам тўққиз юзта саноат корхонаси зудлик билан реконструкция қилиш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга муҳтож. Ўтган ўн ой ичида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан реконструкцияга оид қурилиш-монтаж ишлари ҳажми 25 процент ошди. «Ферганенефтеоргсинтез» ишлаб чиқариш бирлашмасида, Янги Ангрен ГРЭСида, Бухоро тўқимачилик комбинатида, Олмалиқ химия заводида ва бир қатор корхоналарда қувватлар жадал ривожлантирилмоқда. Афсуски, ҳамма жойда ҳам иш кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Ўзбекистон металлургия заводи, Навоий электр химия заводида, Чирчиқдаги «Электрохимпром» бирлашмаси каби йирик объектларда ўн ойлик қурилиш-монтаж ишлари плани бажарилмай қолди. Бу шу объектларни муддатдан аввал ишга тушириш борасидаги мажбуриятларнинг адо этилишини хавф остига қўяди. Йил охиригача аҳволни ўнглаб олиш учун фойдаланишга топшириладиган объектларга зарур миқдордаги кучлар жамланди, кўплаб қурилиш коллективлари икки-уч сменали иш режимига ўтказиляпти.

— Республика катта меҳнат ресурсларига эга. Корхоналарда иш сменаларини кўпайтириш, мажбуриятларнинг бажарилишига таъсирни ошириш учун улардан қандай фойдаланилмоқда?

— Ленинградликларнинг ускуналарни янада тўлароқ қувват билан ишлатиш ҳақидаги ташаббусини Чирчиқ трансформатор заводи, Фарғона пиллакашлик фабрикаси коллективлари биринчилардан бўлиб қўллаб-қувватладилар. Халқ хўжалигига қўшимча равишда ўн минглаб киши жалб этилди. Бироқ бу муҳим ишга ҳамма жойда ҳам етарли эътибор берилаяпти, деб бўлмайди. Масалан, бу соҳада ишлар Андижон областида суст олиб боряляпти.

Республика кўламида бу ишни жадаллаштириш учун маҳсулот ишлаб чиқариш ва уларни ўтказиш планларини аниқлаш, корхоналарга қўшимча хом ашё, материаллар, иш ҳақи фонди, меҳнат ва электр энергияси бўйича лимитлар ажратилиши лозим. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети август ойидаёқ бир қатор иттифоқ министрликларига уларга қарашли корхоналарда сменалар сонини ошириш тўғрисидаги таклифларини юборган эди. Орадан анча вақт ўтди. Бироқ шу пайтгача СССР Электр-техника саноати министрлигининг «Средазкабель» ва «Средазэлектроаппарат» бирлашмалари, СССР Оғир машинасозлик саноати министрлигининг Тошкентдаги «Подъёмник» заводига оид масалалар ҳал этилгани йўқ.

— Республика кейинги икки йилда пахтани йиғиб-териб олиш планлари ва мажбуриятларини бажармади. Республика деҳқонлари бу йилги мавсумда қандай ишламоқдалар?

— Далаларда пахтадан дурустгина ҳосил етиштирилган. Уни йиғиб-териб олиш ниҳоясига етказилмоқда. Кўплаб хўжаликлар ўз мажбуриятларини ошириб бажардилар. Фарғона ва Тошкент областларининг меҳнатчилари мажбуриятларини муваффақиятли адо этдилар. Ҳадемай, Наманган, Сурхондарё ва Сирдарё областлари ҳам ўз планларини бажарадилар. Мавжуд 121 та пахта тозалаш заводи коллективларининг ҳаммаси кеча-ю кундуз ишламоқда. Улар пландан ташқари 10 минг тонна аъло сифатли пахта толаси ишлаб чиқариш бўйича йиллик мажбуриятларини бажаришга ҳаракат қилишяпти.

Қашқадарё, Навоий, Бухоро, Самарқанд ва Жиззах областларининг пахтакорлари эса ғўза парваришини ёмон ўтказдилар, йиғим-теримни суст олиб боряптилар. Йиғим-теримда техникадан оқилона фойдаланмаяптилар. Қашқадарё области раҳбарлари тўғрисида алоҳида сўзлашга тўғри келади. Область партия комитетининг биринчи секретари Н. Туропов ва область ижроия комитетининг раиси А. Кадинлар пахта етиштириш планларини камайтиришга эришиш учун зўр бериб уринмоқдалар. Бундай ҳолда улардан қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга сарфланаётган катта маблағларнинг самараси қани, деб сўрашга тўғри келади. Ахир бу областда сўнгги ўн йил ичида ана шу тармоққа икки миллиард сўмдан зиёд маблағ сарфланганку!

— «Правда» ўқувчилари Ўзбекистондаги мухбирлар пунктига республикадаги айрим корхоналарда ишлаб чиқарилаётган халқ истеъмоли молларининг сифати ёмонлиги тўғрисида ёзмоқдалар. Мажбуриятда бу ишни яхшилаш кўзда тутилган эди-ку!

— Бизда ўз корхоналари маркасини қадрловчи, пишиқ-пухта яхши буюмлар ишлаб чиқараётган коллективлар анчагина. Олий сифат категориясидаги буюмларни ишлаб чиқаришнинг уч квартали плани 101,2 процент бажарилди. «Янгилик» индексли истеъмол моллари тайёрлаш анча кўпайди. Бироқ тайёрланаётган дастгоҳлар, механизмлар, приборларнинг, айниқса, кенг истеъмол молларининг сифати жиддий ташвишга солмоқда. Мисол учун, мебелларнинг 38 проценти брак бўляпти. Бухоро ва Андижон пойабзал фабрикаларида, Хоразм тикувчилик бирлашмасида ёмон маҳсулотлар ишлаб чиқариляпти. Маҳсулоти жаҳондаги даражага тўла-тўкис мос келадиган биронта ҳам тармоқ йўқ.

Сифат муаммоси фақат саноатдагина эмас, балки қурилишда, аграр секторда, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида ҳам ўткир масала бўлиб турибди. У ишлаб чиқаришнинг ва бошқаришнинг барча бўғинларида зўр бериб ишлашни талаб қилади. Шу йилнинг ўзидаёқ кўпгина корхоналарда маҳсулотларни давлат қабули ташкил этилади. Республика Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи кенгаш беғамларга нисбатан қаттиқ талабчанлик билан муносабатда бўляпти.

Суҳбатни «Правда» мухбири В. АРТЕМЕНКО олиб борди.

Тошкент шаҳри.

(«Правда», 1986 йил 17 ноябрь).

БУГУН—ПАРТИЯ СИЁСИЙ МАОРИФИ ШАҲОБЧАЛАРИДА ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ БОШЛАНАДИ

МУҲИМИ—ОДАМЛАР ОНГИНИ ЎЗГАРТИРИШ

Кишиларни янгича фикрлашга ўргатмоқ учун биринчи галда улар онгини қайта қуриш, омма орасида олиб борилаётган идеологик, сиёсий-тарбиявий ишлар системасини янада такомиллаштириш лозим бўлади. Шунда биз социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришда инсон омили ролини оширган, партиямиз қўйган янги вазифаларни бажаришга ҳар бир киши қўшадиган шахсий ҳиссани кўпайтирган бўламиз. Янгийўл район партия комитети секретари Раҳматжон ТОЖИБОЕВ мухбиримиз билан суҳбатда шу фикрга алоҳида урғу берди.

— Бунинг учун энг аввало идеология кадрлари маҳоратини ошириш, уларни ўқитиш ва қайта тайёрлаш талаб этилади. Шундай эмасми?

— Албатта. Партиямиз XXVII съезди қўйган вазифаларни омма онгига ва қалбига етказиш учун биринчи навбатда идеология кадрларининг ўзлари махсус тайёргарликдан ўтган, ҳозирги туб бурилиш даврининг моҳиятига, қайта қуриш ва жадаллаштириш стратегияси замон талаби эканлигига чуқур тушуниб етган бўлишлари керак.

Партия сиёсий маорифи ва иқтисодий таълим системасида янги ўқув йили бошланиши олдидан биз пропагандистларнинг семинарини ўтказдик. Унда ўқувга тайёргарлик кўриш ва ташкил этиш бўйича тавсиялар, методик қўлланмалар берилди. Социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш юзасидан партия XXVII съездида қўйилган вазифаларга яна бир бор эътибор қаратилди.

Янги ўқув йилида 46 та сиёсий ва 183 та иқтисодий мактабларда машғулотлар бошланди. Тингловчиларга билим бераётган пропагандистларнинг ҳаммаси ўтган ўқув йили охирида раҳбар ходимлар ва идеология активи қаторида аттестациядан ўтказилган эди. Ўшанда район партия комитетида аттестация ўтказувчи 3 та комиссия тузилди. Уларга район партия комитетининг секретарлари бошчилик қилдилар. Суҳбатлар давомида партия-хўжалик активлари ҳамда идеология кадрлари КПСС XXVII съезди материалларини қай даражада ўзлаштирганликлари синчковлик билан синаб кўрилди, улар билимига баҳо берилди.

Суҳбатлар чоғида пропагандистлардан 4-ўрта мактаб директори Ж. Сафарбоев, Ўрта Осиё машина синаш станцияси бўлим бошлиғи Р. Хидиралиев, район «Союзпечать» агентлиги бошлиғи Ҳ. Раҳимов, 5-кўчма механизациялашган колонна бош инженери О. К. Беглов ва бошқалар съезд материалларини чуқур ўзлаштирганликлари маълум бўлди. Лекин луб заводи план бўлими бошлиғи М. Юсупова, «Октябрь» колхози бухгалтери К. Омонбоев, вино заводи план-ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Т. Т. Крючкова каби пропагандистлар аттестациядан ўтолмадилар. Янги ўқув йилида улар ўрнига етарли билим ва тажрибага эга бўлган коммунистлар пропагандистликка тавсия этилди.

Бир сўз билан айтганда пропагандистларнинг сифат состави бу йил яна ҳам яхшиланди. Ҳозир фақат сиёсий маориф системасида пропагандистлик қилаётган кишиларнинг 39 нафари олий маълумотли коммунистлардир. Иқтисодий таълим системасида пропагандистлик қилаётган коммунистларнинг ҳам аксарияти олий маълумотли мутахассислардир.

Партия-хўжалик активи ҳамда идеология кадрларининг билим маҳоратини ошира бориш мақсадида, улар учун махсус мактаб ташкил этганмиз. Машғулотлар мунтазам ўтиб турипти. Бундан ташқари активларга ёрдам тарзида район партия комитетида идеология ишлари комплекс системаси ишлаб чиқилди. Бу система махсус стендларда ўз ифодасини топган. Системани кўздан кечириб, лекция пропагандасини ташкил этиш, атеистик тарбияни йўлга қўйиш, ахборотлар бериб бориш, кўриклар уюштириш бўйича бир қатор методик тавсиялар олиш мумкин. Район партия комитети кўраётган бундай тадбирлар идеология кадрлари маҳоратини оширишга, тарбиявий иш формаларини такомиллаштиришга ёрдам бераяпти.

— Идеология ишларини ташкил этишга янгича ёндошув атеистик тарбия самарадорлигини оширишга қандай ёрдам бераяпти?

Бизнинг суҳбат

— Омма орасида олиб борилаётган атеистик тарбия самарадорлигини ошириш билан боғлиқ масалалар бу йил район партия комитети бюро мажлисларида уч марта муҳокама қилинди. Бюро мажлисларининг бирида «Ленинизм» колхози партия ташкилоти ва Абдулла Ортиқов қишлоқ Советининг атеистик тарбияни ташкил этиш бўйича фаолияти кўриб чиқилди. Муҳокама давомида бу соҳада ютуқлардан кўп камчиликлар мавжудлиги аниқланди. Омма ўртасида атеистик тарбияни бўшаштириб юборганликлари учун колхоз партия комитети секретари А. Шерматов ва қишлоқ Совети раиси А. Тиллаевга қаттиқ виговор, 35-мактаб директори М. Ёқубовга виговор эълон қилинди. Диний маросимларда иштирок этган коммунистлар А. Мамаев, К. Сафарбоев ҳам қаттиқ партиявий жазо олдилар. Бюро мажлисида атеистик тарбияни йўлга қўйишда ҳали кўпгина камчиликлар борлиги кўрсатилди.

Янги талаблар асосида биз атеистик тарбиянинг аҳволини яна ҳам чуқурроқ ўрганиб чиқмоқдамиз. Жойларда норасмий мачитлар борлиги ва у ерга чала муллалар ин қўйиб олиб, омманинг онгини заҳарлаётганлиги маълум бўлди. Якка тартибда олиб борилган тушунтириш ишларидан сўнг одамларнинг ўзлари норасмий мачитлар ўрнида аҳолига савдо ва маиший хизмат кўрсатиш пунктлари, нонвойхоналар ташкил этишни, уй-жойга зор кишиларни кўчириб ўтказишни таклиф этдилар. Маҳаллий партия ва совет органлари бу истакларни қондирдилар.

КПСС XXVII съезди талаблари асосида атеистик тарбияни янада яхшилашга бағишлаб ўтказилган партия-хўжалик активи йиғилишида ўтган даврда бу соҳада бажарилган ишларга якун ясалди ва галдаги вазифалар белгилаб олинди. Кейинги пайтларда «Коммунизм» колхози шон-шуҳрат тарихи музейи, Ўрта Осиё машина синаш станцияси маданият уйи янгича урф-одатларни тарғиб этишда ва меҳнаткашларни атеистик руҳда тарбиялашда актив фаолият кўрсатмоқдалар. Атеистик пропагандага эътибор тобора кучаймоқда. Оғзаки сиёсий агитация кадрлари ўтказаётган суҳбатларда, «Янгийўл» газетаси саҳифаларида эълон қилинаётган туркум мақолаларда диний хурофотлар фош этилмоқда, янгича совет анъаналари турмушга сингдирилмоқда.

— Шу ўринда район партия комитети оммавий ахборот ва пропаганда воситаларига қандай раҳбарлик қилаётганлиги ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг нутқларида ҳам, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг III пленуми материалларида ҳам матбуотга раҳбарлик қилишда партия комитетлари олдида турган вазифалар аниқ ва равшан кўрсатиб ўтилди. Шу талаблар асосида биз матбуотга раҳбарликни янада яхшилаш, ижодий коллективлар билан яқинроқ бўлиш чораларини кўрмоқдамиз. Жумладан, летучкаларда, партия йиғилишларида район партия комитети ходимлари иштирок этиб, эълон қилинаётган материаллар юзасидан фикр ва мулоҳазалар билдирмоқдалар, янги-янги мавзуларни тавсия этмоқдалар.

Сир эмас, саҳифаларда қуйи партия ячейкалари, саноат корхоналари, хотин-қизлар Советлари ва бошқа жамоат ташкилотлари фаолияти етарлича ёритилмаяпти. Йил бошида қабул қилинган мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги текширилмаяпти. Ваҳоланки район партия комитети бюро мажлисларидан бирида «Ленинизм» колхози бир группа механизаторларининг пахтани машиналарда териб олиш юзасидан газета орқали барча ҳамкасбларга қилган мурожаатномалари маъқулланган эди. Бу ташаббус қанчалик кенг қулоч ёйганлиги ва қандай самаралар берганлиги газета саҳифаларида яхши кўринмади.

Район партия комитети журналистлар учун мунтазам матбуот конференциялари ўтказиб бораяпти. Бундай учрашувларда район экономикаси ва маданий ҳаёти олдида турган муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари кўрсатилмоқда. Лекин журналистлар ҳамон ўткир муаммоларни четлаб ўтмоқдалар, газета саҳифаларида йирик танқидий чиқишлар кўринмаяпти. «Партия XXI съезди», Ҳ. Турсунқулов номли колхозларда газетхонлар билан бўлиб ўтган учрашувларда ҳам кўпгина истаклар билдирилган эди. Лекин газетхонлар тавсия қилган мавзулар ҳамон эътибордан четда қолмоқда. Чамаси, район партия комитети ўз органининг жанговарлигини янада ошириш устида ҳали кўп иш қилиши керак.

Газета фаолиятини бу йил икки марта бюро мажлисида муҳокама қилдик, аниқ йўналишлар бердик. Редакция иш планига зарур ўзгартишлар ва қўшимчалар киритдик. Редакция ишини қайта қуриш бўйича дастлабки қадамлар ташланаётган бўлса-да, лекин бу жараён жуда ҳам суст кўчаётир.

«Партия комитетлари партия XXVII съездининг йўл-йўриқлари асосида сиёсий ва иқтисодий таълим системасини қайта қуриб, мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришдан иборат съездда ишлаб чиқилган концепцияни чуқур ва конкрет равишда муҳокама этишни уларга асос қилиб олсинлар. Уқиш, коммунистларда, меҳнаткашларда яхлит марксча-ленинча дунёқарашни шакллантиришга, сиёсий маданиятни, меҳнат ғайрати ва социал активликни оширишга қаратилсин».

(Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети III пленуми қароридан).

«ТАШМЕТРОСТРОЙ» трести партия маорифи шаҳобчаларида машғулотлар бошланиб кетди. Суратда: сиёсий ўқув группаларининг бирида машғулот пайти.
М. Нуриддинов фотоси.

ТАКЛИФЛАР, МУЛОҲАЗАЛАР

ҲАЁТ БИЛАН ҲАМНАФАС БЎЛАЙЛИК

Тошкент ремонт-подшипник заводи коммунистларининг кунн кеча бўлиб ўтган йиғилишида сиёсий маориф системасида янги ўқув йили бошланиши ҳақидаги масала ҳам муҳокама қилинди. Йиғилишда битта сиёсий ва учта иқтисодий ўқув группалари составлари тасдиқланди. Завод бошланғич партия ташкилотининг секретари Л. Э. Халилов, корхона директори О. К. Перепелов, бош энергетик В. П. Баранов ва катта мастер Ш. Расулов группалар пропагандистлари қилиб тайинланди.

Мухбиримиз янги ўқув йилининг хусусиятлари, умуман партия сиёсий маорифини янада яхшилаш билан боғлиқ масалалар юзасидан улар билан суҳбатлашди.

Ленмарк Эмирович ХАЛИЛОВ — завод бошланғич партия ташкилоти секретари, сиёсий ўқув группаси пропагандисти:

— Группаларни тузишда ишчи-хизматчиларнинг табақаланишига алоҳида эътибор бериш керак. Кўпинча бу принцип бузилмоқда, битта группага инженер-техник ходимлар ҳам, оддий касб эгаси бўлган ишчилар ҳам жалб қилинади. Ахир олий маълумотли инженер билан ишчининг тафаккурида фарқ, у тобора камайиб бораётган бўлса ҳам, мавжуд. Ўтилган тема албатта мутахассислар томонидан осонликча ўзлаштирилади. Ишчилар ҳақида шундай гапириб бўлмайди.

Бундай аҳвол пропагандист учун ҳам ноқулай бўлади. Аудитория ҳар хил бўлгандан кейин тарғиботчининг юки оғирлашади. Шундай экан, ҳамма жойда сиёсий ўқув группалари ёки мактаблари тингловчилари табақаланган бўлиши керак. Бунга қатъий амал қилиш лозим.

Шу муносабат билан яна бир муаммо устида тўхталиб ўтмоқчиман. Кўп йиллик пропагандист бўлиб ишлаш давомида шундай бир мулоҳаза ҳам пайдо бўлди. Бу, албатта, менинг шахсий фикрим. Сиёсий ўқув группаларини фақат ишчилар ташкил этса, у ҳолда бундай группаларда амалий машғулотларга кенгроқ ўрин бериш керак. Бу ҳеч вақт ишчилар назарияни, айниқса, марксизм-ленинизм асосларини, КПССнинг ҳозирги мураккаб шароитдаги ташқи ва ички сиёсатини ўрганишлари шарт эмас, деган гап эмас.

Бироқ машғулотларда меҳнатни ташкил этишнинг прогрессив усуллари, илғор тажриба, айниқса ишлаб чиқариш пешқадамларининг юксак кўрсаткичларга эришишга олиб келаётган омиллар ва бошқа шу каби бевосита коллектив фаолияти билан боғлиқ бўлган амалий ишлар кўпроқ ўрганилиши лозим. Бу ўқишнинг коллектив ҳаёти билан, унинг олдида турган вазифалар билан боғланишини янада кучайтиради. Ишлаб чиқариш илғорлари сафи кенгаяди, Бу эса умуман коллектив ишига албатта ижобий таъсир кўрсатади.

Виктор Павлович БАРАНОВ — бош энергетик, иқтисодий ўқув группаси пропагандисти:

— Социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, халқ хўжалигининг, турмушнинг ҳамма соҳаларида қайта қуриш бораётган ҳозирги вазиятда кишиларнинг фикрлашини тубдан ўзгартиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Чунки партия XXVII съезди белгилаган улуғвор, кенг қамровли режаларни муваффақиятли амалга ошириш ҳар бир кишига боғлиқ.

Шундай экан, инсон омилининг тўхтовсиз ошириб борилиши талаб этилади. Бу ишда пропагандистлар ҳам актив қатнашишлари керак. Эндиликда уларнинг малакаси ва маҳорати ҳар қачонгидан ҳам юксак бўлиши зарур. Ҳар бир машғулотга пухта тайёрланиши, дарсларни енг учида ўтишига умуман йўл қўйилмаслиги, айниқса мавзуни муҳокама қилишга тингловчиларнинг ўзларини кенг жалб қилиши керак. Бу эса ҳамма пропагандистларнинг ҳам қўлидан келавермайди.

Шунинг учун уларга қулай имкониятлар яратиб бериш керак. Деярли барча пропагандистларнинг бевосита ўз иши, вазифаси бор. Гоҳида машғулотларга тайёрланиш учун вақт етишмай қолади. Лекин қандай бўлмасин вақт топамиз. Лекин зарур адабиётлар, ўқув ва методик қўлланмалар билан етарли таъминланган эмасмиз. Айрим адабиётларни тополмаяпмиз. Шу масалада пропагандистларга амалий кўмак берилса. Зарур бўладиган адабиётлар ва қўлланмалар билан олдиндан тўла таъминланса.

Кейинги вақтларда республика, область, шаҳар газеталарида сиёсий ва иқтисодий таълим системасида машғулотларни ўтказиш планларининг берилиши айни муддао бўлмоқда. Унда ўтиладиган темаларда қайси масалаларга кўпроқ эътибор бериш, қандай адабиётлардан фойдаланиш лозимлиги кўрсатилади. Бу ишимизни анча енгиллаштиради. Биз шундай планларни ҳар бир машғулот олдидан ёки икки-уч машғулотга мўлжаллаб бериб борилишини истар эдик. Илгари бундай планлар бир берилса бир берилмасди. Ўйлаймизки, энди бундай бўлмайди. Планлар муттасил ва мунтазам бериб туриладди.

Шораҳмат РАСУЛОВ — катта мастер, иқтисодий ўқув группаси пропагандисти:

— Ўтган сиёсий ўқув йили олдингиларидан анча фарқ қилди. Аввало пропагандист якка маърузачи, қолганлар фақат тингловчи бўлиб қолмади. Айниқса партия XXVII съезди материалларини ўрганиш вақтида группа тингловчиларининг активлиги ошди. Дарсларда ўрганилаётган тема юзасидан фикр-мулоҳазалар дадил баён этиладиган бўлиб қолди. Машғулотлар қизғин мунозара билан ўта бошлади. Шуни ҳисобга олиб, айрим темалар ҳақида тингловчиларнинг ўзлари тайёрланиб келадиган бўлдилар, яъни ўқишнинг семинар формаси кенгайди. Бу ўрганилаётган дарснинг коллектив ҳаёти билан боғланишини янада кучайтирди, талабалар ўз фикр-мулоҳазаларининг тўғрилигини корхонадан мисоллар билан исботлашга интилмоқдалар.

Шу туфайли ҳам машғулотларимизнинг тингловчилар меҳнат фаолиятига ижобий таъсири кучайди. Уларнинг иш кўрсаткичлари ҳам миқдор, ҳам сифат жиҳатидан сезиларли даражада ошди. Бригада бошлиғи Рашид Абдуллин, созловчилардан Ғайрат Азимов, Виктор Прохоровский, силлиқловчи Юрий Михайлин ва бошқа ўнлаб ишчилар ҳақида шу фикрни айтиш мумкин. Улар социалистик мусобақа байроқдорлари сифатида меҳнат, юриш-туриш, хулқ-атворда ҳаммага намуна бўлишяпти.

Ҳеч сир эмаски, пропагандистлик ҳам тобора мураккаблашиб бормоқда. Чунки ҳозирги тингловчилар бундан беш-ўн йил аввалги талабаларга ўхшамайди. Улар ўртасида катта фарқ бор. Ҳозирги тингловчиларнинг сиёсий онги, муаммоларни тушуниш, фикр юритиш даражаси анча ўсган. Бу пропагандистдан ҳар томонлама етук билимли бўлишни талаб этади. Бунга эса аввало тарғиботчиларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш орқали эришиш керак. Тўғри, бу масалага тобора кўпроқ аҳамият берилмоқда.

Лекин бу етарли бўлмаяпти. Ҳар йили сиёсий таълим системасида машғулотлар бошланиши олдидан ўтадиган анъанавий пропагандистлар семинари масалани тўла ҳал қилаолмайди. Бу семинарларда умумий йўл-йўриқлар берилмоқда. Айни вақтда пропагандистларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашнинг турли формалари эсдан чиқмоқда. Айниқса маҳорати оширишга қаратилган чоралар кам кўрилмоқда.

Бизнингча, илғор пропагандистларнинг тажрибаси ўрганиладиган семинарларни вақти-вақти билан ўтказиб туриш, вақтли матбуотда ҳам шу темадаги материаллар ёритиш, унга бағишланган китоблар нашр этишни кўпайтириш керак.

АНИҚ МАҚСАДНИ КЎЗЛАБ

РЕСПУБЛИКА ўқитувчилар малакасини ошириш институтида очилган пропагандистлар курсини битириб келган Мукаррам опа ўзида йўқ хурсанд эди. Унда тингланган дарслар, методик маслаҳатлар ўтган йилги сабоқлар билан қўшилди. Энг муҳими, бу йилги сиёсий ва иқтисодий таълим системасидаги машғулотларнинг авалгиларидан фарқ қилиши, тингловчиларнинг тўла ижодий ҳамкорлиги ва активлигида ўтишига унинг ишончи комил эди. Чунки бу йилги машғулотларга пухта ҳозирлик кўрилди. Машғулотлар олиб бориш учун зарур бўладиган барча воситалар олдиндан тайёрлаб қўйилди, тингловчилар рўйхати эса унинг қўлида.

У шундай руҳ билан эрталаб барвақт туриб қадрдон мактабига кириб борди. Биринчи қўнғироққа ҳали анча бор эди. Мактабда ўзи ташкил этган КПСС XXVII съезди бурчагини бориб кўрди. Бу ерда ҳамма нарса муҳайё: методик қўлланмалар, Марказий Комитетнинг КПСС XXVII съездига Сиёсий доклади, КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси, КПСС Устави, олий ва ўрта махсус ўқув юртларини қайта қуриш ҳақидаги партия ва ҳукуматимиз қарорлари... ҳаммаси тартиб ва дид билан териб қўйилган. У қўлидаги диафильм, баъзи кўргазмали қуролларни, махсус плакатларни олиб машғулот ўтиладиган хонага йўл олди...

Мукаррама Мўйдинованинг иқтисодий, сиёсий, педагогик таълим системасида ишлаётганига ҳам мана ҳаш-паш дегунча ўн йилдан ошди, у бу йиллар ичида етарли тажриба тўплади, сиёсий ва иқтисодий таълимнинг ўзига хос қувонч ва ташвишларини бошидан кечирди, ҳар гал иккиланмасдан дадил актив фаолият олиб борди.

— Бу йилги машғулотларимизда, — дейди пропагандист, —50 дан ортиқ ўқитувчи қатнашади. Уларнинг ёши ҳам, характерлари ҳам турлича. Бу йилги сиёсий ўқувга айниқса, зўр уюшқоқлик билан тайёрландик. Айтиш мумкинки, аввалги хатолар такрорланишига бу йил асло йўл қўймаймиз. Ўқиш ҳар кимнинг «кўнгилхуши»га қараб эмас, балки аниқ мақсад, конкрет программа асосида олиб борилади. Маълумки, партиямиз белгилаган йўл — жадаллаштириш, ҳамма соҳада қайта қуриш йўлидир. Ҳозирги даврнинг характерли хусусиятларидан бири, бу иқтисодий соҳалардаги ўзгаришларгина эмас, шу билан бирга инсон омилини ривожлантириш, мактаб ислоҳоти, таълим-тарбия, социал адолат масалалари ҳам ғоят муҳимдир.

Мукаррама опа тажрибали пропагандистлардан. У ўқишни доимо юксак савияда, амалиёт билан бирга қўшиб олиб боради, кўргазмали қуроллардан самарали фойдаланади. Машғулотларда савол-жавоб услубига кўпроқ ўрин ажратади, лекция ва суҳбатлари баҳс ва мунозараларга сабаб бўлади. Бир сўз билан айтганда у машғулотларда фақат «докладчи», бошқалар эса фақат тингловчиларгина бўлиб қолмайди. Пропагандист ўз ўқувчиларини актив жалб қилади, уларда фикр ва мулоҳазалар уйғотади. Шунда кимнинг нимага қодирлиги маълум бўлади, билимлар чуқурлашиб, мукаммаллашади.

Коммунист Мукаррама Мўйдинова ўн беш йилдирки, Киров районидаги 63-ўрта мактабда ёш авлодга тарих ва жамиятшунослик фанидан дарс бериб келмоқда. У ёшларнинг севимли устоз-муаллими бўлиш билан бирга актив ва билимдон пропагандист сифатида ҳам коллективнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлмоқда.

С. СУЛТОНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг штатсиз мухбири.

ПРОПАГАНДИСТЛАР УЧУН ВАРАҚАЛАР

Ўзбекистон қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинатида тузилган китобсеварлар бошланғич ташкилоти корхона ишчи-хизматчилари ўртасида адабиётларни кенг оммалаштириш борасида бой тажриба орттирган. Комбинат ишлаб чиқариш жараёнида ҳам унинг ёрдами катта бўлмоқда. Хусусан, корхонанинг справка-ахборот марказини турли материаллар билан таъминлаш борасида катта иш олиб борилмоқда.

Яқинда бу ерда комбинат лекторлари, пропагандистлари ва агитаторларига ёрдам тариқасида варақалар чиқариш йўлга қўйилди. «Бизнинг йўл — жадаллаштириш», «Юксак меҳнат интизоми учун», «Чирчиқликларнинг Буюк Ғалабага қўшган ҳиссалари» каби варақаларда комбинат коллективи меҳнат ва ижтимоий фаолиятининг турли томонлари ўз аксини топади.

ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛЛАРИДА

Давлат сифат контроли—жадаллаштириш талаби

Чирчиқдаги бешта катта корхона маҳсулотни одатдаги тармоқ техника контроль бўлимига эмас, балки Давлат вакилларига топшира бошлади. «Электрохиммаш», «Трансформатор», «Средазхиммаш» бирлашмаларида, «Чирчиксельмаш» заводида ва Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатида давлат қабули жорий этилди.

«Средазхиммаш» бирлашмасида қайта тузишга яхши тайёргарлик кўрилди — шунинг учун ҳам бу ерда янгича назорат шаклига ўтиш умуман силлиқ кетмоқда. Бу ердаги машиналарнинг ярмидан кўпи сифат белгиси билан чиқарилмоқда, химия заводларига аталган машина-ускуналарнинг анча қисми чет эл фирмаларининг маҳсулотлари билан бемалол рақобатлашмоқда.

Жамоатчилик асосидаги сифат группалари тузилди — улар асосий ишлаб чиқаришнинг ҳар бир цехида амал қилмоқда. Завод мутахассислари зиммасига катта масъулият қўйилди. Улар станоклар, ускуналар, синов стендлари, контроль ўлчов техникасининг техник ҳолатини олдиндан текшириб чиқдилар. Зарур бўлган жойда ремонт ўтказдилар.

Машиналар ва халқ истеъмол молларининг бутун конструкторлик ва технологик ҳужжатлари бошқатдан текшириб чиқилди. Буюмларнинг ҳамма параметрлари давлат стандарти талабларига аниқ мувофиқлаштирилди. Олинувчи материаллар, ярим фабрикатлар ва комплектловчи маҳсулотларнинг назорати кучайтирилди, масъулиятли узелларни йиғишда уларни ҳар бир операцияда синаб қабул қилиб олиш уюштирилди.

Давлат қабулига ўтиш муносабати билан сифат учун рағбатлантириш ҳам такомиллаштирилди. Иш яхши чиққан бўлса, ишчиларгина эмас, шу билан бирга мастерлар, шунингдек технология интизомини мустаҳкамлашга ҳисса қўшувчи инженерлар ва техниклар ҳам қўшимча ҳақ оладилар. Профессионал билимни ошириш учун бирлашмада махсус курслар очилмоқда.

* * *

СССР Госстандартининг Ўзбекистон республика бошқармасида маълум қилишларича, шу кунларда республика саноати турли тармоқларининг ўнлаб завод ва фабрикалари маҳсулотни давлат йўли билан қабул қилиб олишга жорий этишга киришмоқда.

Марказий стандартлаш хизматига бўйсунувчи мустақил контролерлар Тошкент ва Чирчиқда, Самарқанд ва Навоийда, Наманган, Андижон ва Фарғонада ўз постларига чиқмоқдалар. Улар машиналар, минерал ўғит, электротехника қурилмалари, мебель, бошқа баъзи халқ истеъмол моллари сифатини текширмоқдалар.

Бундай контролерни маҳаллий бошлиқларга бўйсунишга мажбур этолмаймиз. Уни завод мукофот пулидан маҳрум этиш билан чўчитолмайсиз. Унга телефон қилиб ёки район шаҳар кўламида кабинетга чақириб «тазйиқ кўрсатолмайсиз».

Маҳсулотни давлат йўли билан қабул қилиб олиш технология ва интизомни оғизда эмас, амалда мустаҳкамлаш учун бирдан-бир йўл қолдиради, стандартга риоя этишни асосий вазифа қилиб қўяди.

Яқин йилларда Ўзбекистоннинг 33 корхонасида сифатга Давлат контроли жорий этилади.

(ЎзТАГ).

ПИРОВАРД НАТИЖАГА ҚАРАБ

БРИГАДАМИЗ аъзолари ёш, улар тажрибакор ишчиларга биркитиб қўйилган. Иш вақтининг бекор кетиши, станокларнинг бекор туриб қолиш ҳоллари ҳозирга келиб кескин камайди. Бу нарса маҳсулот сифатига ҳам яхши таъсир кўрсатяпти. Кечагина КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда маҳсулот сифатини яхшилаш жадаллаштиришнинг асосий бандларидан бири эканлиги таъкидланди. Жадаллаштириш сифат билан чамбарчас боғлиқдир. Бошқача ўйлайдиган киши эса жадаллаштириш нималигини умуман шу вақтга қадар ҳам тушунмайди. У тезроқ ишла, тезроқ бўл, кўпроқ ясайвер, деб ўйлайди.

Кенгашда таъкидланган бу гаплар бундан буёнги ишлаб чиқариш ҳаракатларимиз учун дастуриламал бўлиб қолади. Янги йилдан хўжалик ҳисобида ишлашга ўтаяпмиз. Бу, мустақилликка ўтиш деган гапдир. Яъни пировард натижага қараб маош ҳам, сифат учун мукофот ҳам олинадиган бўлади. Бунда ассортимент ва сифат асосий кўрсаткич бўлиб хизмат қилади.

В. ДРОБИШЕВА,
Тошкентдаги устки трикотаж фабрикаси КПСС XXVII съезди номли бригада бошлиғи.

ЧОРВА ҚИШЛОВИ «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» НАЗОРАТИДА

КЕЧАГИ ЮТУҚЛАРНИ ЭМАС, БУГУНГИ ИШНИ ЎЙЛАЙЛИК

1986 ЙИЛ ОКТЯБРДА ЕТИШТИРИЛГАН ВА ТАЙЁРЛАНГАН ЧОРВАЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ ҲАМДА ҲАР БИР СИГИРДАН СОҒИБ ОЛИНГАН СУТ ЮЗАСИДАН

МАЪЛУМОТ

Районлар	Етиштирилгани: 1986 йилда 1985 йилга нисбатан процент ҳисобида			Давлатга сотилгани: 1986 йилда 1985 йилга нисбатан процент ҳисобида			Ҳар бир сигирдан соғиб олинган сут (кг)		
	гўшт	сут	тухум	гўшт	сут	тухум	1986 й.	1985 й.	1986 йилда 1985 йилга нисбатан +, —
Оққўрғон	115,5	102,7	103,5	119,6	113,3	114,0	191,0	175,0	+ 16
Оҳангарон	116,2	106,2	136,6	112,1	116,3	153,3	210,0	183,0	+ 27
Бекобод	72,8	98,0	94,8	74,2	97,4	116,7	216,0	226,0	— 10
Бўстонлиқ	121,7	108,2	132,9	109,3	118,3	97,9	127,0	140,0	— 13
Бўка	48,7	99,7	65,8	43,2	109,0	22,7	187,0	190,0	— 3
Ғалаба	245,7	123,6	149,6	147,0	122,4	347,7	249	197	+ 52
Калинин	120,6	122,3	105,0	114,2	119,7	100,9	219	242	— 23
Коммунистик	196,3	111,4	—	144,3	109,1	129,5	265	258	+ 7
Орджоникидзе	77,6	102,7	121,6	84,5	109,6	123,9	194	217	— 23
Паркент	41,8	113,5	63,7	40,8	114,0	58,9	167	562	—395
Пискент	98,4	106,9	226,2	209,5	109,4	259,6	261	207	+ 54
Ўрта Чирчиқ	124,6	113,0	119,9	132,4	104,1	120,7	184	157	+ 27
Тошкент	81,2	107,9	63,0	186,1	105,0	13,3	258	260	— 2
Чиноз	17,1	89,5	137,0	10,8	105,8	173,0	276	279	— 3
Янгийўл	107,9	106,2	155,8	123,7	107,8	174,1	230	195	+ 35
Жами	105,2	106,7	117,7	104,6	110,3	118,4	240	230	+ 10

ОБЛАСТИМИЗ чорвачилик ферма ва комплексларида расмий жиҳатдан қишлов бошланганига бир ярим ойдан ошди. Мавсумга кимнинг қандай тайёргарлик кўрганлиги маълум бўла бошлади. Чиноз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхози, «Чиноз» наслчилик совхоз-техникуми, Ғалаба районидаги Волков номли, Калинин номли совхозларда, Свердлов номли колхозда, Калинин районидаги Калинин номли, Коммунистик районидаги «Правда» ва Свердлов номли колхозларда қишлов уюшқоқлик билан ўтмоқда. Бу хўжаликларда қиш даврида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун мустаҳкам замин яратилганлиги сабабли сигирларнинг маҳсулдорлиги юқори бўляпти, туғилаётган ёш бузоқлар тўла сақлаб қолинмоқда.

Оққўрғон, Оҳангарон, Бўстонлиқ, Ғалаба, Калинин, Коммунистик ва Ўрта Чирчиқ районларида октябрь ойида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш ҳажмини анча кўпайтиришга эришилди.

Ўн иккинчи беш йилликнинг дастлабки йилига якун ясашга озгина вақт қолди. Илғор район ва хўжаликлар йилни муваффақиятли якунлаш учун қўшимча резервларни ишга солмоқдалар. Шундай имкониятлар амалда бор. Кўпгина колхоз ва совхозлар чорва молларини етарли миқдордаги озуқа запаси билан таъминладилар, озуқа цехлари ва дағал хашакни майдалайдиган техника воситалари тайёр. Ферма ва комплекслар ходимларининг унумли ишлаб яхши дам олишлари учун ҳамма шароитлар яратилган.

Оҳангарон районидаги «Ангрен» ва «Ғаллақудуқ» совхозлари, Бекобод районидаги Навоий номли колхоз ва «КПСС XXV съезди» совхози, Бўстонлиқ районидаги «Ленинград» ва Жданов номли колхозлар, Калинин районидаги «Хасково» ва «Москва» совхозлари, Коммунистик районидаги «Правда» ва К. Маркс номли колхозлар, Орджоникидзе районидаги Мусамуҳамедов номли совхоз, Паркент районидаги «Коммуна» ва «Ленинобод» совхозлари, Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли ва «Северний маяк» колхозлари, Чиноз районидаги «Чиноз» наслчилик совхоз-техникуми ва бошқа бир қатор хўжаликлар чорвачилик маҳсулотлари харид қилиш ўн ойлик планларини ҳамма турлари бўйича ортиғи билан бажардилар.

Аммо шу билан бирга кейинги пайтларда баъзи район ва хўжаликларда хотиржамликка берилиш кайфиятлари кўзга ташланмоқда. Чамаси, аввалги йили эришилган ютуқлар айрим раҳбар ва мутахассисларни ортиқча мағрурлантириб юборганга ўхшайди.

Бўка, Пискент ва Янгийўл районларида гўшт тайёрлаш планини бажаришда анча орқада қолиб кетилди. Бир қатор районларда эса давлатга сут ва тухум сотиш планларини бажаришда узилишларга йўл қўйилмоқда.

Ўтган йили ва шу йилнинг биринчи ярми давомида Бекобод райони чорвадорлари қишловни муваффақиятли ўтказиш бўйича социалистик мусобақада пешқадамлик қилиб келдилар. Аммо октябрь ойидаги иш якунлари шуни кўрсатмоқдаки, бу районнинг кўпгина раҳбарлари кечаги кун ютуқларига маҳлиё бўлиб келмоқдалар. Муваффақиятларни мустаҳкамлаш чораларини кўрмаяптилар, чорва моллари маҳсулдорлигини ошириш ресурсларидан тўла фойдаланмаяптилар. Оқибатда илгари илғор бўлиб келган бу районда қишловнинг дастлабки ойидаёқ маҳсулот етиштириш асосий кўрсаткичлар бўйича пасайтириб юборилди. Жумладан, гўшт етиштириш 27,1 процент, сут етиштириш 1,2 процент, тухум етиштириш 5,2 процент пасайди, сигирларнинг сути эса 10 килограммга камайди. Давлатга 25,6 процент гўшт, 4,5 процент сут кам сотилди.

Ферма ва комплексларни қишловга тайёрлаш масаласида ҳам камчилик ва нуқсонлар оз эмас.

Ўрта Чирчиқ райони умуман олганда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш календарь планини бажарди. Лекин бу фақат паррандачилик фабрикалари, район матлубот жамиятининг ёрдамчи хўжалиги ва «Горняк» совхози ҳисобига бўлди. Райондаги 13 та колхоз эса гўшт етиштириш планини, 10 та хўжалик тухум, ва 5 та хўжалик сут етиштириш планини бажармади.

А. Икромов номли колхоздаги сигирлардан ўртача 4,7 килограммдан сут соғиб олинаяпти, холос. Сигирлар эрталабки соғиндан сўнг далаларга ҳайдаб қўйилади. Фермадаги озуқа цехи ишламайди. Туғуруқхона бўлими ва профилакторий хонаси антисанитария ҳолатида. Фермада умуман ремонт ишларига киришилмаган. Кўпгина хоналарнинг эшик-деразалари йўқ. Ферма саҳнидаги гўнгларни тозалаб туриш учун транспорт ажратилмаганлиги сабабли ўнлаб тонна гўнг уйилиб ётипти. Чорвадорлар учун ҳеч қандай шароит яратилмаган.

«Партия XXII съезди» колхозида чорва моллари тўйдириб боқилмаяпти. Ем-хашак молхоналарга анча кечикиб келтирилади. Озуқа цехи ишлатилмаяпти. Дағал хашакни майдалайдиган техника ремонт қилинмаган.

Пискент, Бўка, Паркент ва бошқа районларнинг хўжаликларида ҳам шундай аҳволни кўриш мумкин.

Қишловнинг дастлабки бир ярим ойидаги иш натижалари шуни кўрсатмоқдаки, ҳозир ҳар бир район, хўжалик, ферма ва бригададаги ҳақиқий аҳвол ҳар томонлама чуқур таҳлил қилиниши, камчилик ва нуқсонларни келтириб чиқараётган сабаблар тўғри аниқланиши ва уларни бартараф этишга қаратилган аниқ тадбирларни белгилаб олиш зарур. Аввало, хўжаликлардаги озуқа запаси ҳисобдан ўтказилиши керак. Улар бутун қиш давомида яхши сақланиб, сифатли қайта ишланиб, конкрет рацион асосида молларга берилмас экан, запас ҳар қанча кўп бўлмасин, самараси кўзга кўринмайди. Айниқса, дағал озуқани майдалаб, қайта ишлаб, тўйимлилигини ошириб, сўнгра молларга бериш керак.

Ферма ва комплексларда белгиланган кун тартибига риоя қилиш устидан қатъий назорат ўрнатиш ҳам муҳимдир. Моллар ўз вақтида озиқлантирилиши, сувга тўйдирилиши, мунтазам ветеринария врачи назоратидан ўтказилиши лозим. Нимжон ва касал моллар алоҳида группаларга олиниб, интенсив даволаниши ва боқилиши керак.

Ферма ва комплексларда молларга уч маҳал озуқа беришни йўлга қўйиш улардан бир маромда юқори маҳсулот олишнинг муҳим шартидир. Буни ўз вақтида текшириб бориш районларда тузилган махсус комиссия аъзоларининг вазифаси ҳисобланади. Улар тез-тез ферма ва комплексларни айланиб, озуқа цехлари, дағал хашакни майдалайдиган машина-механизмларнинг қандай ишлатилаётганлигини текшириб туришлари, жойларда камчилик ва нуқсонларга йўл қўйилаётган бўлса, уни зудлик билан бартараф этиш юзасидан конкрет амалий ёрдам кўрсатишлари лозим.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларнинг муваффақиятли бажарилиши, молларни қишдан беталафот олиб чиқиш ва уларнинг маҳсулдорлигини камайтирмаслик учун барча ферма, комплекс ва бригадаларда мусобақани кенг қулоч ёйдириш зарур.

ҒАЛАБА

КИРОВ номли колхоз деҳқонлари пахта тайёрлаш йиллик планларини бажардилар. Қабул пунктларига жами 4143 тонна хом ашё етказиб берилди. Ҳосилдорлик 32,14 центнерга етди. Топширилган «оқ олтин»нинг 3090 тоннаси биринчи сортларга сотилди. С. Қаландаров, Ю. Кан, К. Пяк, А. Устемиров, А. Нурматов ўртоқлар бошлиқ бригадалар хўжалик муваффақиятига, айниқса, катта улуш қўшдилар.

БЎКА

ЯНА БИР хўжалик дастлабки довондан ошди. «Коммунизм» колхозида йиллик план бажарилди. 85 процент пахтани машиналар ёрдамида йиғиштириб олган пахтакорлар ҳосилдорликни ўртача 29,3 центнерга етказдилар. Давлатга жами 2080 тонна пахта сотилди. Ўз имкониятларини ҳисоблаб чиққан колхоз деҳқонлари давлатга яна 20 тонна пахта сотиш мажбуриятини олдилар.

ОҚҚЎРҒОН

С. СЕГИЗБОЕВ номли совхознинг 4-бўлими деҳқонлари оширилган социалистик мажбуриятларини бажардилар. 600 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Давлатга 1890 тонна ўрнига 2090 тонна пахта топширилди.

Бўлим пахтакорлари 86 процент пахтани машиналар ёрдамида териб олдилар.

ПИСКЕНТ

ТАШАББУСКОР ваъдасига вафо қилди. Охунбобоев номли колхознинг Ленин ордени кавалери Норинбой Ҳасанов йил бошида областнинг бир группа илғорлари қаторида 40 центнердан ҳосил етиштириш ташаббуси билан чиққан эди. Бригада миришкорлари куни кеча ҳосилдорликни 40,6 центнерга етказиб, зиммага олган мажбуриятларини бажардилар. 90 гектар майдондан 366 тонна хом ашё топширилди. Етиштирилган ҳосилнинг асосий қисми машиналар ёрдамида териб олинди. Турсунбой Абдуаҳатов 179 тонна, Ҳусанбой Муҳамедов 110 тонна пахта териб, бошқаларга намуна бўлишди. Топширилган ҳосилнинг 84 проценти биринчи ва иккинчи сортларга сотилди.

Айни кунларда бригада деҳқонлари кузги-қишки тадбирларни бошлаб юбордилар.

БЕКОБОД

ДЗЕРЖИНСКИЙ номли колхоз пахтакорлари бу йил яхши кўрсаткичларга эришдилар. Улар 1829 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 27,5 центнер ўрнига 32 центнердан ҳосил олиб, зиммага олган оширилган социалистик мажбуриятларини ҳам бажардилар. Давлатга пландаги 4806 тонна ўрнига 5300 тонна қимматбаҳо хом ашё топширилди. Машина терими плани ҳам 106 процентга адо этилди. Бункерлардан 3418 тонна пахта тўкилди.

Ҳозир хўжаликда шудгорлаш ишлари қизғин олиб борилмоқда.

«ОҚ ОЛТИН» ВАТАНГА

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 17 НОЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Биринчи устун — районлар, иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта, учинчи устун — мавсум бошидан буён, тўртинчи устун машина терими — бир кунлик, бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Чиноз	0,01	119,15	—	108,06
Янгийўл	0,02	110,38	—	95,22
Ўрта Чирчиқ	—	108,42	—	119,36
Пискент	0,01	108,39	—	96,24
Коммунистик	—	103,68	—	112,18
Бекобод	—	101,99	—	81,59
Бўка	0,07	99,91	—	95,47
Ғалаба	0,08	99,82	—	108,67
Оққўрғон	0,04	99,73	—	94,88
Область бўйича:	0,03	104,24	—	99,64

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида маълумот (мавсум бошидан буён, планга нисбатан процент ҳисобида): Фарғона — 104,91; Сурхондарё — 100,28; Наманган — 99,57; Сирдарё — 96,04; ҚҚАССР — 91,59; Андижон — 86,28; Хоразм — 85,19; Жиззах — 79,62, Самарқанд — 75,17; Бухоро — 74,53; Навоий — 60,78; Қашқадарё — 59,02; республика бўйича — 86,66.

ДЕҲҚОН БЎЛСАНГ ШУДГОР ҚИЛ!

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ШУДГОРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 17 НОЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)

Бўстонлиқ	74,4
Коммунистик	72,4
Чиноз	69,5
Ўрта Чирчиқ	65,3
Орджоникидзе	61,9
Тошкент	61,5
Паркент	58,2
Оҳангарон	57,6
Калинин	51,5
Пискент	45,5
Янгийўл	43,0
Ғалаба	34,2
Бекобод	25,8
Оққўрғон	25,5
Бўка	19,8
Область бўйича	44,7

ЕР ҲАЙДАБ БЎЛИНДИ

ЧИНОЗ. Эрта кузда ерни ҳайдаб, баҳорда вақтида чигит экиб, парваришни ўрнига қўйган деҳқонлар мўл ҳосил етиштирдилар, барвақт йиғиштириб олдилар. Бунга Чиноз районидаги Карл Маркс номли колхозни мисол қилиб келтириш мумкин.

Хўжалик деҳқонлари ютуқларни мустаҳкамлаб, бу йил ҳам кузги-қишки тадбирларни амалга оширишга эрта муддатларда киришдилар. Ҳосил йиғим-теримини конвейер усулида ташкил этдилар. План бажарилгач, далалардаги ҳосили йиғиштириб олинган карталарга пешма-пеш ҳайдов тракторлари қўйилди. Бу иш қатъий график асосида ташкил этилди. Натижада 980 гектар ер барвақт шудгорлаб бўлинди. Шундан 790 гектари пахта майдонидир.

Барча майдонларда ер 40 сантиметр чуқурликда ҳайдалди. Ҳайдашдан олдин тупроқнинг ҳолати, унумдорлиги ҳисобга олиниб, минерал ўғитлар солинди. Лозим деб топилган 520 гектар ерга эса маҳаллий ўғит солиниб, сўнг шудгор қилинди.

Рашид Абдуллаев, Эргаш Турғунов, Хидирбой Сангинов сингари механизаторлар ер ҳайдашда кўпчиликка ўрнак бўлдилар. Уларнинг ҳар бири шу кунгача 150—180 гектар майдонни шудгор қилиб бердилар.

Келгуси йилда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан янада баракали ҳосил етиштиришга аҳд қилган колхоз меҳнаткашлари бошқа юмушларни ҳам ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Меҳнатимизга яраша

БРИГАДАМИЗДА бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирилди. 110 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнердан ошириб ҳосил олинди. Ҳозиргача йиллик планни 105 процентга бажардик. Мақсадимиз съездлар йилида ҳар гектар ердан камида 30 центнердан хом ашё йиғиштириб олишга қаратилган.

Икки йилдирки, совхозимизда пахта сифатини яхшилаш йўлида катта ишлар қилинмоқда. Бу йил машиналарда териб олинган асосий ҳосилни ҳам биринчи, иккинчи сортларга сотдик. Меҳнатимизга яраша даромадимиз ҳам яхши бўлиши кутилмоқда.

Хўжалигимиздаги кўпгина экин майдонлари паст-баланд қияликлардан иборат. Шунинг учун қўл терими ҳам катта аҳамият касб этади. Совхозимизнинг Ўрозгул Мардиева, Ўғилой Эшмуродова, Раҳбарой Нусратова, Гулчеҳра Усейнова сингари илғор теримчилари мавсумда 6—7 тоннадан пахта териб бердилар. Мен уйган хирмон ҳам 7 тоннага яқинлашиб қолди.

А. ОЙҚОБИЛОВА,
Бекобод районидаги Ойбек номли совхоз ишчиси.

ОТА-БОЛА механизаторлар Йўлдош ва Наврўз Носировлар Оққўрғон районидаги Вотинцев номли колхозда меҳнат қилишади. Улар ўз агрегатларидан унумли фойдаланиб, мавсумда яхши натижаларга эришдилар.

П. Эргашев фотоси.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

КОНГОДА СОВЕТ ИТТИФОҚИ КУНЛАРИ ОЧИЛДИ

БРАЗЗАВИЛЬ, 15 ноябрь. (ТАСС). Конго Халқ Республикасида СССР кунлари Совет Ўзбекистонининг кундалик ҳаёти ва эришган ютуқлари тўғрисида ҳикоя қилувчи виставканинг тантанали очилиши билан бошланди. Ранг-баранг безатилган экспозицияда болалар чизган ёрқин расмлар, Тошкент ва Ўзбекистоннинг бошқа шаҳарлари манзараларини акс эттирувчи рангли фотосуратлар, қўлда тўқилган Бухоро гиламларининг ажойиб намуналари, оригинал кулолчилик маҳсулотлари турибди.

СССР кунлари программасида «Ялла» вокал чолғу ансамбли билан Ўзбекистон ССР «Шодлик» қўшиқ ва рақс ансамблининг концертлари бор. Улар конголик томошабинлар Ўзбекистоннинг миллий қўшиқ ва рақслари билан танишишларига имконият беради.

СССР кунларида қатнашиш учун Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси Т. А. Ешимбетова бошчилигида Ўзбекистон ССР делегацияси Браззавилга келди. Делегацияни Конго давлати ҳамда Конго меҳнат партиясининг раҳбарлари, мамлакат жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашларининг вакиллари қабул қилади. Делегация Конго Халқ Республикасида бўлган чоғида мамлакатнинг катталиги жиҳатидан иккинчи шаҳри Пуэнт-Нуарга ҳам боради.

КЎНГИЛЛИЛАР ҲИССАСИ

ЖАЗОИР. Жамият фаровонлиги йўлидаги кўнгилли меҳнат Жазоир халқи ҳаётининг ажралмас қисмига айланмоқда. 1986 йили мамлакатнинг турли районларида ташкил этилган кўнгилли меҳнат кунларида бир миллиондан кўп киши ишлади. Кўпчилик бўлиб 20 минг дов-дарахт кўчати, 2 миллион туп мевали дарахт ўтқазилди, юзлаб километр йўл қурилди. «Ал мужоҳид» газетасининг хабар беришича, ана шу кунлар давомида 16 миллион динардан кўп пул ишланган. Бу пуллар миллий экономика турли тармоқларини ривожлантиришга сарфланади.

ВАТАНЛАРИГА ҚАЙТИШДИ

КОБУЛ. Ўзга юртларда бир неча йил бўлишганидан сўнг Афғонистонга қайтиб келган 355 афғон оиласи яна ватанли бўлди. Апрель инқилобининг душманлари алдаган афғонлар Эрон территориясида жойлашган лагерларда очлик, қашшоқлик ва маъмурларнинг тазйиқларини бошдан кечирдилар. Таҳқирлашларга тоқат қилолмайдиган собиқ қочоқлар жандармерия ва афғон босмачиларининг ғовларини ёриб Афғонистонга ўтдилар ва Ҳирот вилоятидаги қишлоқларига бориб жойлашдилар. Маҳаллий ҳокимият органлари хўжаликни тиклаб олиш учун уларга зарур ёрдам бердилар. Қайтиб келган афғонларнинг кўплари тинч ҳаётни босмачилардан қўриқлаш учун инқилобни ҳимоя қилиш отрядига кирдилар.

АРАБЛАРГА ҚАРШИ БЕДОДЛИК

АММОН. Ғазо шаҳрининг араблар яшайдиган секторида Исроил солдатлари шубҳали кўринган автомашинани ўққа тутдилар. Фаластинлик шофёр ўлдирилди. Иорданияда чиқадиган «Ад-Дустур» газетасининг хабарига кўра, Исроил ҳарбий маъмурларининг вакили шофёр тўхташ тўғрисидаги буйруқни бажармаганлиги учунгина унга қарата ўқ отилганлигини айтди. Босқинчилар сурбетлик билан хўжайинлик қилаётган жойда шу ер эгаларини жазолаб туришдан ҳеч бир ҳайиқмайдилар. Иордан дарёсининг ғарбий соҳилидаги Наблус шаҳрида ўтказилган тинч намойиш чоғида фаластинлик шоирларнинг шеърларини декломация қилганликлари учун 10 нафар фаластинлик студент бир ярим йилдан қамоққа ҳукм қилинди. Рамаллаҳ шаҳрида беш нафар ва Ғазо шаҳрида яна беш нафар фаластинлик «оккупациячи маъмурлар»га бўйсунмади, деб айбланиб икки йилдан то беш йилгача муддат билан турмага ташланди.

(ТАСС, 17 ноябрь).

СУВАЙШДА 20 МИНГ КЕМА ҚАТНАЙДИ

ҚОҲИРА. Мисрлик мутахассислар Сувайш каналининг ёнма-ён ўзанини яратиш комплекс планини ишлаб чиқдилар. Ёнма-ён канал кемаларнинг бир вақтда иккала йўналишда сузишига имкон беради, деб маълум қилди Сувайш канали маъмуриятининг раиси Иззат Одил. У Исмоилияда сўзлаб, мисрлик мутахассислар анча кенгайтирган ва такомиллаштирган Сувайш канали халқаро сув магистралларининг энг муҳими бўлиб ҳар йили ундан жаҳондаги кўпгина мамлакатларнинг 20 мингга яқин кемаси ўтиб туради, деди.

АҚШ ва Япониянинг ҳарбий соҳадаги ҳамкорлиги тобора кучайиб бормоқда. Бу мамлакатда Американинг энг янги қуроллари жойлашган кўплаб базалари бор. Ушбу суратда АҚШ ҳарбий ҳаво кучларининг шундай базаларнинг биридаги қирувчи самолётини кўриб турибсиз.

ТАСС фотохроникаси.

Санъат ва меҳнат ҳамкорлиги

ДАЛА ШИЙПОНИДА ТОМОША

Ўрта Чирчиқ районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг К. Пошалиев бошлиқ 8-бригадасининг дала шийпони ҳар қачонгидан ҳам гавжум бўлди. Бу ерда Ўзбекистон телевидениесининг миниатюра театри ижодий коллективи колхозчилар ҳузурида ўз санъатини намойиш қилди. Тўпланганлар таниқли кулги усталари Ғани Аъзамов, Эргаш Каримов, Ҳусан Шарипов, Ваҳоб Қодиров, Манзура Ҳамидова, аскиячилардан Зайнобиддин ва Мадаминжон Юсуповлар, сатирик қўшиқчи Шерқўзи Ғозиев ва бошқаларнинг чиқишларини зўр қувонч билан қарши олишди. Айниқса санъаткорларнинг ҳаётимизда учраб турадиган иллатларни кулги воситасида фош этувчи интермедиялари, аския пайровлари, юмористик ва сатирик қўшиқлари меҳнат аҳлида унутилмас таассурот қолдирди.

— Миниатюра театримиз санъаткорлари ўзларининг иш фаолиятларини қайта қуриб, меҳнаткашлар билан юзма-юз мулоқотда бўлишга, улар ҳузурида тез-тез ўз маҳоратларини намойиш этишга катта аҳамият бермоқдалар, — дейди театр режиссёри, республикада хизмат кўрсатган артист Эргаш Каримов. — Биз яқинда Чиноз райони пахтакорлари ва тўқимачилар ҳузурида бўлдик. Мана энди Ўрта Чирчиқ райони пахтакорларига хизмат қилмоқдамиз. Келгусида ҳам ана шундай учрашувларни ташкил этиш ниятидамиз.

У. ҲАМИДОВ,
С. ҚУРБОНҚУЛОВ,
Ўрта Чирчиқ район мухбирлар постининг аъзолари.

Суратларда: санъаткорлар «Партия XXII съезди» колхозининг 8-бригадаси дала шийпонида.

О. Пепенов фотолари.

МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

МЕТОДИК ТАВСИЯЛАР

Биринчи сентябрдан республикамиз мактабларида янги ўқув планлари асосида ўқитишга киришилди. Жумладан, ўзбек мактабларида чет тили предмети бўйича ҳам бундай янгилик амалга оширилди. Шунга мувофиқ Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги республика ўқув-методик кабинети малакали мутахассис ўқитувчи-методистлар билан биргаликда чет тили ўқитувчиларига ёрдам тариқасида методик тавсияларни ишлаб чиқди. Бунда Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий текшириш институти мутахассисларининг ёрдами катта бўлди.

Мактабларнинг IV—V синфлари учун чет тилидан ҳозирланган бу хил методик материаллар машғулотларни мактаб ислоҳоти талаблари асосида олиб боришда қўл келади. Юқори синфлар бўйича ҳам бундай тавсияномалар ишлаб чиқарилади.

КОМСОМОЛЛАР ТАШАББУСИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар экспериментал биологияси институтида илмий тадқиқотлар олиб бораётган ёш олимларнинг маданий дам олишлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган. Бунда илмий муассаса комсомол комитетининг муносиб ҳиссаси бор.

Институтдаги истеъдодли ёшлардан ташкил этилган ашула ва чолғу ансамбли иш бошлаганига ҳали кўп бўлганича йўқ. Бу бадиий ҳаваскорлик коллективи чолғу асбоблари, саҳна безаклари билан таъминланди. Бунинг учун касаба союз комитети етарли миқдорда маблағ ажратди.

Комсомол комитети маданий-оммавий сектор бошлиғи, катта лаборант С. Бочкарев раҳбарлик қилаётган мазкур ансамбль аъзолари бугунги кунда янги куй ва қўшиқлар ўрганиб, ўз концерт программаларини ранг-баранг қилишга интилмоқдалар.

С. ОДИЛОВА.

ЯНГИ КИТОБЛАР

Ўзбек эртаклари рус тилида

Халқимизнинг асрлар бўйи яратилиб, сайқалланиб келган бебаҳо мероси — фольклор намуналарини тўплаб нашр этиш борасида республикамизда катта ишлар қилинмоқда. Айниқса, халқ оғзаки ижодиёти хазинасининг энг нодир ёдгорликлари рус тилига таржима қилиниб, умумиттифоқ китобхонларига тақдим этилаётгани қувончлидир.

Яқинда «Ёш гвардия» нашриёти «Сеҳрли гул» («Волшебний цветок») номли ўзбек халқ эртаклари тўпламини рус тилида чоп этди. Мазкур тўплам ўтган йили китобхонлар томонидан қизғин кутиб олинган «Деҳқоннинг бахт излагани» мажмуасининг давомидир. Илгари чоп этилган турли мажмуалар асосида А. Коновалов ва В. Степанов тўплаб, нашрга ҳозирлаган энг яхши эртаклардан тузилган бу китобда ўзбек мақолларидан намуналар ҳам берилган.

Бу тўпламнинг нашр этилиши, шубҳасиз, қувонарли ҳол. Лекин, у билан боғлиқ баъзи мулоҳазалар ҳам йўқ эмас. Хусусан, тўпламда Насриддин Афанди ҳақидаги ичак узди латифалар ҳам берилганлиги яхши, аммо латифа ўзбек халқ оғзаки прозасининг алоҳида мустақил жанридир. Шундай экан, тузувчилар латифа жанрига мансуб материалларни ўзбек халқ эртаклари сирасига қўшиб юбормасдан, ўз номи билан аташганда тўғрироқ бўлар эди.

Бизнингча, ўзбек халқ эртаклари рус тилида нашр этилганда оригинал манбаси аниқ кўрсатилиши зарур. Бундай изоҳлар оригинал ҳақида тўла маълумот беради, таржима сифати ва таржимонлар маҳоратига илмий баҳо берувчи мутахассисларга енгиллик туғдиради.

Сўнгги йилларда фольклор экспедициялари чоғида ёзиб олинган эртаклар ва архив материаллари асосида кўпгина янги тўпламлар чоп этилди. Бу нашрларда рус тилига таржима қилса арзийдиган, оригинал сюжетли, бадиий жиҳатдан пишиқ эртаклар анчагина. Шундай экан, келажакда ўзбек халқ эртакчилиги санъатининг кўп қиррали нафосатини намойиш эта оладиган янги-янги таржималар нашр этилишига умидвормиз.

М. ЖЎРАЕВ.

САНЪАТ СЕҲРИ БИЛАН

Эстрада ва цирк артистлари Бутуниттифоқ конкурсининг лауреати Р. Исломов Коммунистик районидаги Свердлов номли колхоз пахтакорлари ҳузурида бўлди. Цирк санъатини пухта эгаллаган меҳмоннинг чиқишлари атеистик руҳда суғорилганлиги билан ажралиб туради. Артист авваллари дин пешволари сеҳргарликка, илоҳий кучнинг марҳаматига йўйиб юрган ҳодисалар оддий санъат номерлари эканлигини кўрсатди.

Ш. ЮСУПОВ.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҚУЁШ, КОЛБА ВА ЧОЙ

СССР Фанлар академияси Бошқирдистон филиалининг химия институти олимлари эндиликда ўз меҳмонларини сувини қуёш қайнатган самовар чойи билан меҳмон қилмоқдалар.

Институт директорининг ўринбосари, химия фанлари доктори У. Жемилов ичига тиниқ суюқлик солинган колбани столга қўйди-да, унга кофе рангидаги бир неча майда донадор нарсани ташлади ва орадан ярим соат ўтгач колбани сув солинган банкага туширди. Орадан беш минут ҳам вақт ўтар-ўтмас банкадаги сув қайнади. Колба бамисоли электрик қайнатгич сифатида «ишлади».

Институтда Қуёш энергиясини тўплаш системасини яратишга муваффақ бўлинди.

— Бунга шундай эришилди, — деб тушунтиради У. Жемилов.— Биз қуёш нури таъсирида структурасини ўзгартирадиган, айни вақтда кўп миқдорда иссиқлик энергиясини ўзида йиғадиган моддани топдик. Махсус катализатор моддани дастлабки ҳолатга келишга мажбур қилади: молекулаларнинг химик боғланишини тиклаш иссиқликни интенсив чиқариш билан бирга боради...

БИЛДИРИШ

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчи Совет навбатдаги қабулни эртага — 19 ноябрь куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар қабулни Тошкент область суди раисининг ўринбосари Суръат Сайдазимович Юсупов бошқаради.

Шикоят, ариза ва илтимосномалари бўлган ўртоқлар ана шу қабулхонага келишлари ва ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан мурожаат қилишлари мумкин. Келишга имкон тополмаган кишиларга редакция жамоатчи Совет қабулхонаси хат орқали ҳам жавоб беради.

Жамоатчи Совет қабулхонаси Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар 33-40-48; 32-53-54.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖАМОАТЧИ СОВЕТ ҚАБУЛХОНАСИ.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ФУТБОЛ

УМИДЛАР ОҚЛАНМАГАН МАВСУМ

✳ МАМЛАКАТ 49-футбол чемпионати биринчи лигаси қатнашчилари мавсумга якун ясадилар. Ошкор айтиш керак «Пахтакор» ишқибозлари бу йилги биринчиликдан ниҳоятда ранжидилар. Командамиз 1960 йилдан бери олий ва биринчи лига чемпионатларида қатнашиб келмоқда. Лекин ҳеч қачон бу йилдагидек ёмон ўйнаб иккинчи лигага тушиб қолиш хавфи содир бўлмаганда. Мавсум бошларида команда устозлари ва футболчилар мухлисларга ташвишли дамлардан кўра кўпроқ қувончли онларни ҳадя этишга, юқорироқ ўринларнинг бирини эгаллашга ваъда беришган эди. Лекин ваъда бажариш у ёқда турсин чемпионат охирларида иккинчи лигага тушиб қолиш хавфи туғилди. Биринчи лигада қолиш-қолмаслик масаласи сўнгги ўйин натижасига боғлиқ бўлиб қолди. Ёмғир остида ўтган бу асабий учрашувда ҳисоб очилмади. Дуранглар лимитини тугатган «Даугава» очко ололмади. 40 очко тўплаган «Пахтакор» биринчи лигада аранг сақланиб қолди.

Мавсум ўрталарида турли сабабларга кўра Марат Кабаев, Геннадий Денисов, охирги турлар олдидан эса Александр Яновский, Сергей Бондаренко сингари асосий ўйинчилардан ажралган тошкентлик футболчилар чемпионат бошларида эришган мавқеларини аста-секин қўлдан бера бошладилар ва биринчилик охирларида жуда ночор аҳволда қолишди. Умуман футболчиларимизнинг бу йилги ўйинларидан мухлислари сира қониқмадилар. Республика футбол федерацияси, қолаверса Ўзбекистон ССР физкультура ва спорт Давлат комитети «Пахтакор»нинг бу йилги муваффақиятсиз натижасини жиддий таҳлил қилиб, тегишли хулоса чиқаришади деган умиддамиз.

Ланчхутининг «Гурия» ва Москванинг Марказий Армия спорт клуби командалари келаси йил олий лигада қатнашишадиган бўлишди. «Черноморец» ва Кутаисининг «Торпедо» командалари олий лигани тарк этишади.

Қуйидаги якунловчи жадвалда сўнгги беш ўринда қолган командалар эса келаси йил иккинчи лигада иштирок этишади.

Командалар	Ю	Д	М	Т	О
«Гурия»	28	5	13	80—66	61
ЦСКА	26	9	11	63—35	61
«Даугава»	24	14	8	82—46	60
СКА «Карпати»	22	10	14	69—52	54
«Помир»	21	13	12	76—48	54
«Локомотив»	21	11	14	63—48	53
«Ростсельмаш»	21	10	15	86—69	52
«Ротор»	22	7	17	69—56	51
«Колос»	20	11	15	48—45	51
«Динамо» (Бт)	20	8	18	50—59	48
«Факел»	20	8	18	56—44	48
«Металлург»	17	11	18	59—54	45
«Кузбасс»	16	13	17	63—61	44
«Шинник»	16	14	16	41—45	44
СКА (РД)	16	11	19	54—51	43
«Спартак»	15	12	19	58—66	42
«Котайк»	14	13	19	46—54	40
«Пахтакор»	15	10	21	55—73	40
«Динамо» (Ст)	14	15	17	66—58	40
«Кубань»	14	14	18	41—48	40
СКА (Хб)	12	12	22	49—61	36
«Искра»	11	13	22	30—60	34
«Атлантас»	9	11	26	40—75	29
«Нистру»	6	9	31	31—101	21

Ш. УМУРЗОҚОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг спорт шарҳловчиси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

22 ноябрдан бошлаб
ЛЕНИНГРАД ЦИРКИ АРТИСТЛАРИНИНГ
ГАСТРОЛЛАРИ

2 бўлимдан иборат катта ранг-баранг программа

Томошалар соат 19.30 да; шанба кунлари соат 16, 19.00 да; якшанба кунлари соат 12, 15, 18-00 да бошланади.

Марказий касса ҳар куни соат 9 дан 20.00 гача ишлайди.

Коллектив заявкалар қабул қилинмоқда.
Справкалар учун телефонлар: 44-35-91, 44-35-84.

МАГНИТОФОНМИ ЁКИ ПРИСТАВКА?

Агарда сизда стереоусилитель ва ташқи акустика системалари бўлса, «НОТА-203 СТЕРЕО» магнитофон приставкасига эътиборни қаратинг.

У моно ва стерео программаларни ёзиб олиш ва уларни стерео наушниклар орқали тинглаш имконини беради. Бундан ташқари қўшимча стереоусилитель ва ташқи акустика системаларини улаш мумкин.

«НОТА-203 СТЕРЕО»да ёзув ва эшиттиришни назорат қилувчи 2 та стрелкали индикатор, товушни камайтирувчи мослама, лента счетчиги бор.

Магнитофонда 4 та ёзув йўлчаси бўлиб, ленталар секундига 9,5 ва 19 метр тезликда айланади. Баҳоси 295 сўм.

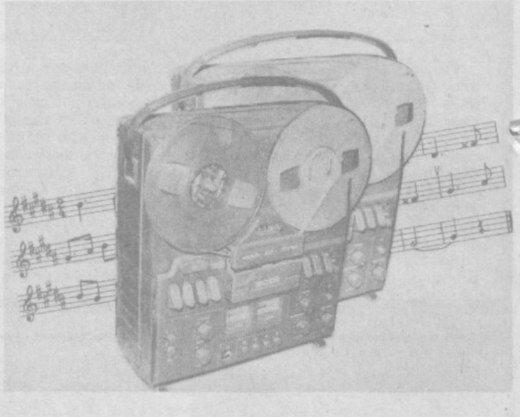

«ТАШХОЗТОРГ» МАГАЗИНЛАРИДАН БУ МАГНИТОФОННИ СОТИБ ОЛИШ МУМКИН.
САВДО ТАШКИЛОТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
«УЗКУЛЬТТОРГ»НИНГ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЛАРАРО БАЗАСИДА «НОТА-203 СТЕРЕО» МАГНИТОФОНИ ЕТАРЛИЧА БОР.
«УЗКУЛЬТТОРГ»НИНГ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЛАРАРО БАЗАСИ.

КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ МАТЛУБОТ СОЮЗИНИНГ ТОШКЕНТ РАЙОНЛАРАРО БАЗАСИ
1986 йилнинг 31 декабригача

«Комета-212», «Эльфа-201» магнитофонлари, «Спидола-232», «Селга-405», «Сокол-404» радиоприёмниклари, «Горизонт-736», «Электрон-407», «Фотон-736», «Березка-202» телевизорлари, «Элен-012», «Элен-101», «ЭП-001» электрофонлари, «Ленинград-006» радиоприёмниги, «Радиоҳаваскор» деталлар термаси; радио конструкторлик ашёлари, УТДЦ усилителлари, резисторлар; «ВЭФ» учун катушкалар, нина ушлагичлар; «Тюнер-корвет» усилителларини нақдсиз пул ўтказиш йўли билан сотади.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, 2-Ипподром проезди, 3-уй. Телефонлар: 91-29-51, 91-29-55, 91-05-58.
ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ МАТЛУБОТ СОЮЗИНИНГ ТОШКЕНТ РАЙОНЛАРАРО БАЗАСИ.

«ДОСТОН»

«ДОСТОН» ОДЕКОЛОНИ СИЗГА ЯХШИ КАЙФИЯТ ВА БАРДАМЛИК БАХШ ЭТАДИ.

Бу одеколон цитрус ўсимлиги ва гуллар ҳидини таратади.

Баҳоси — 12 сўм.

ТОШКЕНТ ПАРФЮМЕРИЯ ФАБРИКАСИ.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ (телефон 45-37-27).

Редактор
Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
«Ташкентская правда»
ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ОБКОМА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА И ОБЛАСТНОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916, 325748, масъул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750. БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; партия турмуши — 325778; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325556; қишлоқ хўжалиги — 325647; пропаганда — 337010, 325749; совет қурилиши — 325733; маданият — 325767; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325645; тунги навбатчи — 325553; эълонлар бўлими — 325727.